

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ	
НАКАЗ	
19.08.2019 № 691	
	Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 04 жовтня 2019 р. за № 1081/34052

Про затвердження Інструкції про поведження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України

Відповідно до [пункту 4](#) частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію», [підпункту 16](#) пункту 4 Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878, з метою забезпечення публічної безпеки громадян та протидії злочинності **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити [Інструкцію про поведження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України](#), що додається.

2. Визнати таким, що втратив чинність, [наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09 липня 2014 року № 653](#) «Про затвердження Інструкції про поведження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах внутрішніх справ України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 28 липня 2014 року за № 870/25647.

3. Управлінню взаємодії з Національною поліцією Міністерства внутрішніх справ України (Соколовський О.О.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на державного секретаря Тахтая О. В. та заступника Міністра Трояна В.А.

Міністр	А.Б. Аваков
ПОГОДЖЕНО:	
Голова Державної служби України з надзвичайних ситуацій	М. Чечоткін
Міністр Соціальної політики України	Ю. Соколовська
Голова Державної служби України з питань праці	Р. Чернега
Голова Національної поліції України	І. Клименко

	ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства внутрішніх справ України 19 серпня 2019 року № 691
	Зареєстровано в Міністерстві

ІНСТРУКЦІЯ

про поведіння з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України

І. Загальні положення

1. Ця Інструкція визначає порядок поведіння з вибуховими матеріалами особами, які проходять службу в Національній поліції України (далі - працівники поліції), судовими експертами Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України.

2. Цю Інструкцію розроблено відповідно до [Кримінального процесуального кодексу України](#), Законів України [«Про Національну поліцію»](#), [«Про судову експертизу»](#), [Положення про Національну поліцію](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877, [Положення про Міністерство внутрішніх справ України](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878, [Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України](#), затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03 листопада 2015 року № 1343, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1390/27835.

3. У цій Інструкції терміни вжито в таких значеннях:

вибухова речовина - хімічна речовина або суміш речовин, здатна під впливом зовнішніх дій до швидкого хімічного перетворення, що відбувається з виділенням великої кількості енергії, тепла та газоподібних продуктів;

вибуховий пристрій - спеціально виготовлений промисловим або саморобним способом пристрій одноразового застосування, який за певних обставин спроможний до вибуху з утворенням уражаючих факторів, обумовлених дією енергії хімічного вибуху вибухових речовин;

вибухові матеріали - вибухові пристрої промислового та саморобного виготовлення, вибухові речовини, засоби підризу, засоби ініціювання, інші вироби та пристрої, які містять вибухові речовини;

внутрішня небезпечна зона - ділянка місцевості, призначена для інформування працівників поліції про кордони особливої небезпеки за наслідками дії уражаючих факторів вибуху на людину та оточуючі об'єкти. Під внутрішньою зоною небезпеки розуміють вихідний рубіж для початку виконання робіт спеціалістами-вибухотехніками з розряджання, транспортування чи знищення вибухових пристроїв;

експериментальне випробування - випробування експериментальним шляхом здатності вибухових матеріалів до використання за призначенням: для боєприпасів - здатність під час вибуху до певної уражаючої або руйнівної дії, здатність бути застосованими для пострілу з відповідного виду озброєння; для засобів ініціювання - здатність ініціювати вибух заряду вибухової речовини; для піротехнічних виробів - здатність до створення світлового, звукового або димового ефектів тощо;

експериментальний вибух - комплекс організаційних і технічних заходів, пов'язаних із підготовкою та проведенням вибухів, який здійснюється за наявності питань або сумнівів щодо придатності вибухових матеріалів до вибуху;

експертний експеримент - установлення механізму слідоутворення, взаємодії певних частин механізмів - об'єктів дослідження, виявлення причинного зв'язку між певними явищами, процесами, отримання зразків для порівняльного дослідження;

заряд вибухової речовини - певна кількість вибухової речовини, що здатна до вибуху. До зарядів вибухових речовин не належать проби вибухових речовин, змиви, сліди вибухових речовин після вибуху;

засоби ініціювання - вироби та пристрої, що є джерелом початкового детонаційного імпульсу для здійснення вибуху заряду вибухової речовини (електродетонатори, капсуль-детонатори, мінні детонатори тощо);

засоби підризу - пристрої, призначені для ініціювання вибуху заряду вибухової речовини (підривачі ручних гранат, інженерних боєприпасів, артилерійських снарядів, ракет, авіабомб тощо), основними складовими частинами яких є засіб ініціювання і механізм приведення засобу ініціювання у дію;

змиви - змиви слідів вибухових речовин, відібрані з предметів-носіїв екстракційним способом із застосуванням марлевого тампона та дистильованої чи очищеної води та органічних розчинників (ацетону, ацетонітрилу, метанолу тощо), слідів потенційно наявних вибухових речовин, їх компонентів і продуктів їх вибухового перетворення;

зовнішня небезпечна зона - ділянка місцевості для інформування людей про визначення кордонів небезпеки, де можливі наслідки із заподіянням шкоди здоров'ю під час вибуху. По периметру цієї зони виставляється оточення та здійснюється маркування спеціальною стрічкою з відповідними написами;

ініціатор - слідчий суддя або суд, який відповідно до [статті 242](#) Кримінального процесуального кодексу України доручає експертній установі, експерту чи експертам проведення експертизи;

керівник вибухотехнічної групи - працівник вибухотехнічного підрозділу, якого керівником вибухотехнічного підрозділу визначено старшим виїзної групи;

керівник підрозділу поліції - начальник підрозділу поліції чи особа, яка виконує його обов'язки, на території обслуговування якого проводиться огляд місця події за фактами виявлення, використання або застосування вибухових матеріалів;

комплексна судова експертиза - експертиза, що проводиться із застосуванням спеціальних знань різних галузей науки, техніки чи інших спеціальних знань (різних напрямів у межах однієї галузі знань) для вирішення одного спільного (інтеграційного) завдання (питання);

криміналіст - працівник відділу (сектору) криміналістичного забезпечення підрозділів слідства Національної поліції України;

огляд місця події - огляд місцевості, приміщення, пов'язаний з подіями використання вибухових матеріалів або погрозами їх застосування;

пересувний вибухотехнічний комплекс - спеціалізований автомобіль, оснащений спеціальним вибухотехнічним обладнанням, призначений для роботи групи спеціалістів-вибухотехніків;

підривний майданчик - стаціонарне або тимчасове місце для проведення вибухових та спеціальних вибухотехнічних робіт;

поводження з вибуховими матеріалами - діяльність органів і підрозділів Національної поліції України та підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, яка пов'язана з пошуком вибухових матеріалів під час реагування на повідомлення про загрозу вибуху, виявленням вибухових матеріалів, їх перевезенням, знищенням, знешкодженням, руйнуванням, розрядженням, зберіганням, дослідженням, проведенням спеціальних вибухотехнічних робіт;

проби вибухових речовин - проби, відібрані з маси вибухової речовини в кількості, достатній для безпечного проведення дослідження; маса проби вибухової речовини не має перевищувати 5 г;

слідчий експеримент - слідча (розшукова) дія, яка полягає в тому, що слідчий, прокурор з метою перевірки та уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, проводить відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проводить потрібні досліди та випробування;

спеціалісти-вибухотехніки Національної поліції України (далі - спеціалісти-вибухотехніки НПУ) - працівники вибухотехнічної служби Національної поліції України, які пройшли відповідну підготовку;

спеціальні вибухотехнічні роботи - роботи, пов'язані з пошуком, виявленням, розрядженням, знешкодженням та знищенням вибухових матеріалів (у тому числі розмінуванням), а також перевезенням надзвичайно небезпечних вибухових матеріалів до підривних майданчиків;

стаціонарна вибухотехнічна лабораторія - спеціально обладнані приміщення, призначені для проведення судових вибухотехнічних експертиз і досліджень вибухових пристроїв, слідів та обставин вибуху, ведення облікової та звітної документації тощо;

стаціонарний вибухотехнічний комплекс - спеціально обладнані приміщення, призначені для цілодобового чергування спеціалістів-вибухотехніків, зберігання вибухових матеріалів, спеціального вибухотехнічного обладнання;

судова вибухотехнічна експертиза - підвид криміналістичної експертизи, предметом якої є фактичні дані (обставини), які пов'язані з визначенням групової належності та єдиного джерела походження вибухових пристроїв у цілому вигляді або за їх фрагментами (осколками), елементів вибухових пристроїв, обставин вибуху, які встановлюються на основі спеціальних знань у галузі криміналістичної вибухотехніки за питаннями, які поставлені на вирішення експертизи;

судова експертиза - це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває в провадженні органів досудового розслідування чи суду;

судові експерти - працівники Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, які мають кваліфікацію судового експерта з правом проведення судової експертизи за певною експертною спеціальністю (спеціальностями);

судові експерти-вибухотехніки - працівники Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, які атестовані як судові експерти з правом проведення вибухотехнічної експертизи за експертною спеціальністю «Дослідження вибухових пристроїв, слідів та обставин вибуху»;

сховище - окрема споруда, спеціально призначена для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження;

штатні вибухові матеріали - вибухові матеріали, якими забезпечуються вибухотехнічні підрозділи Національної поліції України згідно з відповідними нормами належності.

4. Спеціальні вибухотехнічні роботи здійснюють спеціалісти-вибухотехніки НПУ.

5. Проведення судових експертиз за експертною спеціальністю «Дослідження вибухових пристроїв, слідів та обставин вибуху» (далі - вибухотехнічні експертизи) здійснюють судові експерти-вибухотехніки.

6. Спеціалісти-вибухотехніки НПУ залучаються для здійснення огляду місця події, а також для проведення спеціальних вибухотехнічних робіт та для надання технічної допомоги під час проведення експертних експериментів, експериментальних вибухів, експериментальних випробувань, відбирання проби вибухової речовини, як спеціалісти в кримінальному провадженні відповідно до [статті 71](#) Кримінального процесуального кодексу України.

II. Особливості проведення огляду місця події спеціалістами-вибухотехніками НПУ, пов'язаного з використанням вибухових матеріалів або таких, що їх нагадують

1. До подій, пов'язаних з використанням вибухових матеріалів, належать: повідомлення про підготовку вибуху; виявлення вибухових матеріалів або таких, що їх нагадують; учинення вибуху.
2. Працівники поліції, які безпосередньо беруть участь в огляді місця події, пов'язаного з використанням вибухових матеріалів або таких, що їх нагадують, а також які залучені до забезпечення та проведення огляду чи оточення зовнішньої небезпечної зони, повинні бути забезпечені засобами індивідуального захисту (бронежилети, захисні шоломи тощо).
3. Безпосередній пошук вибухових матеріалів під час огляду місця події за фактом отримання повідомлення про підготовку вибуху проводять спеціалісти-вибухотехніки НПУ за участю кінолога зі спеціальним службовим собакою.

Форми та методи реагування на зазначене повідомлення, у тому числі рішення про залучення спеціалістів-вибухотехніків НПУ, інших підрозділів поліції та потребу проведення евакуаційних заходів, визначаються керівником підрозділу поліції, ураховуючи обставини реальної загрози безпеці людей, інформацію, яка надійшла в повідомленні про підготовку вибуху, кількість та вид об'єктів можливого вчинення правопорушення (з урахуванням інформації, отриманої від підрозділів поліції).
4. Наряд патрульної поліції та слідчо-оперативна група поліції (далі - СОГ) після прибуття на місце події і попереднього з'ясування обставин за рішенням керівника підрозділу поліції проводять евакуацію людей на безпечну відстань (на відкритій місцевості - не менше ніж на 100 м, у будівлі - на 50 м від неї або на максимально можливу відстань з урахуванням характеру місцевості), та забезпечують охорону місця події.
5. Вимоги спеціалістів-вибухотехніків НПУ на місці події щодо визначення небезпечних зон для людей, безпечної поведінки та поведження з вибуховими матеріалами є обов'язковими для всіх працівників поліції.
6. Спеціалісти-вибухотехніки НПУ приступають до виконання спеціальних вибухотехнічних робіт тільки після евакуації людей та залишення небезпечної зони всіма членами СОГ, пов'язаної з використанням вибухових матеріалів або предметів, що їх нагадують. Доступ до ділянки місцевості, приміщення, транспортних засобів надається лише після завершення їх обстеження спеціалістами-вибухотехніками НПУ та складення акта перевірки об'єкта на наявність вибухових матеріалів ([додаток 1](#)) (далі - Акт перевірки об'єкта).
7. За наявності інформації про можливий час вибуху спеціальні вибухотехнічні роботи припиняють за 15 хв до ймовірного часу вибуху й відновлюють не раніше ніж через 30 хв після нього.
8. Забороняється втручатися в дії спеціалістів-вибухотехніків НПУ та відвертати їх увагу під час безпосереднього розряджання, руйнування або знищення вибухових матеріалів, а також давати доручення щодо прискорення проведення спеціальних вибухотехнічних робіт.
9. У випадках виявлення вибухових матеріалів (за наявності ознак кримінального правопорушення) до участі в їх вилученні та подальших діях з ними обов'язково залучаються спеціалісти-вибухотехніки НПУ.
10. Усі дії спеціалістів-вибухотехніків НПУ, що стосуються проведення спеціальних вибухотехнічних робіт з рентгенографування, розряджання, руйнування, знищення, переміщення вибухових пристроїв, вибухових речовин або конструктивно схожих на них предметів, фіксуються відеозаписом, який долучається до протоколу слідчої (розшукової) дії.
11. Вилучені вибухові матеріали повинен оглянути спеціаліст-вибухотехнік НПУ для визначення категорії вибухонебезпечності та надання рекомендацій щодо подальшого поведження з ними з метою приведення вибухових матеріалів у стан, що дозволяє їх перевезення, зберігання, дослідження. З метою приведення вибухових матеріалів у стан, що дозволяє їх перевезення, зберігання, дослідження, після встановлення категорії вибухонебезпечності за якісним станом спеціалістами-вибухотехніками НПУ проводяться дії, визначені в Розподілі вибухонебезпечності вибухових матеріалів за категоріями відповідно до їх якісного стану та дії щодо поведження з ними ([додаток 2](#)) (далі - Розподіл вибухонебезпечності).

Визначення категорій предметів, які не містять вибухових речовин, не проводиться й у документах такі предмети позначаються як «безпечні».
12. Рішення про подальше поведження (розряджання, руйнування або знищення) щодо виявлених вибухових матеріалів приймають спеціалісти-вибухотехніки НПУ за узгодженням зі слідчим (старшим СОГ).
13. Залучення спеціалістів-вибухотехніків НПУ здійснюється лише за наявності ознак кримінального правопорушення, що передбачає призначення вибухотехнічної експертизи за виявленими вибуховими матеріалами. З метою забезпечення можливості проведення експертизи проводиться комплекс заходів, спрямованих на збереження криміналістичних слідів та ідентифікаційних ознак вибухових матеріалів.
14. У разі виявлення боєприпасів, саморобних вибухових пристроїв чи інших вибухових матеріалів, категорія вибухонебезпечності яких не дозволяє їх надання на експертизу без знешкодження (руйнування), спеціалісти-вибухотехніки НПУ проводять спеціальні вибухотехнічні роботи зі знешкодження (руйнування)

таких предметів. Під час прийняття рішення щодо порядку поводження з вибухонебезпечними предметами збереження життя й здоров'я спеціалістів-вибухотехніків НПУ є пріоритетом.

У разі виявлення вибухових пристроїв, установлених для замінування об'єктів, будівель, транспортних засобів тощо, за можливості проводиться їх фотофіксація до підриву (або до демонтажу) на місці встановлення з використанням масштабної лінійки. Під час фотозйомки фіксуються зовнішній вигляд небезпечного предмета, маркувальні позначки на його поверхні, інші характерні ознаки.

Інформація щодо виду вибухової речовини (у разі застосування), якою було знищено вибуховий пристрій, її кількості, способу знищення (руйнування, розрядження) вибухового пристрою, його геометричних параметрів (до знищення), масштабовані зображення зовнішнього вигляду, рентгенівські знімки конструкції вибухового пристрою, маркувань, характерних ознак, вигляду місця вибуху зазначаються в протоколі огляду чи оформлюються додатками до протоколу огляду.

Слідчий, який проводить огляд, уживає необхідних заходів зі збереження фото- та відеоматеріалів огляду в електронній формі та надає їх разом з іншими потрібними матеріалами судовим експертам-вибухотехнікам у разі призначення експертизи.

Після проведення робіт зі знешкодження (руйнування) вибухонебезпечного предмета та вилучення його залишків складається акт знищення (знешкодження) вибухових матеріалів або таких, що їх нагадують (додаток 3) (далі - Акт знищення).

Якщо залишки після знищення (знешкодження) не становлять небезпеки, про це обов'язково зазначається в Акті знищення. Якщо серед залишків наявні вибухові матеріали, які належать до категорії «надзвичайно небезпечні», процедура знешкодження (руйнування) продовжується.

Якщо серед залишків наявні вибухові матеріали, категорія вибухонебезпечності яких дозволяє їх подальше перевезення, зберігання та дослідження, на такі вибухові матеріали (у тому числі проби вибухових речовин) складається довідка про категорію вибухонебезпечності виявлених вибухових матеріалів (додаток 4) (далі - Довідка про категорію вибухонебезпечності). Довідка про категорію вибухонебезпечності складається на кожне впакування і зберігається разом із цим упакуванням.

Не потребується оформлення Довідки про категорію вибухонебезпечності, зазначення в протоколі огляду відомостей щодо безпечності об'єктів, наявності написів на впакуваннях про їх безпечний вміст (напис «Безпечно» та підпис, прізвище, ініціали, номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ) для об'єктів, пов'язаних із оглядом місця вибуху, вилученням або знешкодженням (знищенням) вибухових матеріалів, а саме:

проб ґрунту (у тому числі контрольних проб ґрунту);

змивів, вилучених із метою виявлення слідів вибухової речовини (у тому числі контрольних зразків);

змивів, вилучених із метою виявлення слідів біологічного походження;

слідів рук, вилучених на дактилоскопічну плівку;

частин одягу та взуття постраждалих від вибуху (або трупів), якщо їх було вилучено не на місці вибуху, а в закладі охорони здоров'я, де постраждалим надавалася медична допомога (або установі Міністерства охорони здоров'я України, де проводилася судово-медична експертиза трупа), а також осколки з тіла постраждалого або трупа.

Відомості щодо безпечності вилучених із місця події інших об'єктів відображаються в протоколі огляду місця події з обов'язковим зазначенням номера спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ та засвідчуються його підписом. У тексті протоколу огляду обов'язково зазначається: «Усі об'єкти, вилучені під час огляду, є вибухонебезпечними і заходів безпеки при поводженні з ними не потребують» або «Усі об'єкти, вилучені під час огляду, є вибухонебезпечними і заходів безпеки при поводженні з ними не потребують, крім об'єктів, упакованих у спеціальні пакети №№ _____, до яких додаються довідки про категорію вибухонебезпечності виявлених вибухових матеріалів».

Якщо безпечні об'єкти впаковуються без оформлення Довідки про категорію вибухонебезпечності та без зазначення в протоколі огляду стану їх небезпечності, на пакетах на видному місці обов'язково зазначаються такі реквізити:

напис «Безпечно»;

підпис, прізвище та ініціали спеціаліста-вибухотехніка НПУ;

номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ.

У разі виявлення боєприпасів або саморобних вибухових пристроїв, категорія вибухонебезпечності яких не дозволяє їх направлення на експертизу, залежно від об'єктивних обставин події здійснюється одна з таких дій:

вибуховий матеріал потребує негайного знешкодження чи руйнування на місці виявлення;

вибуховий матеріал потребує знешкодження (руйнування), але можливе його перевезення до підривного майданчика, де проводиться знищення (руйнування).

У разі виявлення вибухових матеріалів, категорія вибухонебезпечності яких не дозволяє їх направлення на експертизу, а потребує їх негайного знешкодження чи руйнування на місці виявлення (з дослідженням надалі залишків), після прийняття рішення про знешкодження (руйнування) вибухонебезпечного предмета (або речовини) проводять відповідні спеціальні вибухотехнічні роботи.

Після знешкодження (руйнування) вибухових матеріалів на місці виявлення продовжується огляд місця події, збирання залишків вибухових матеріалів і фіксація їх у протоколі огляду.

У разі виявлення вибухових матеріалів, категорія вибухонебезпечності яких не дозволяє їх направлення на експертизу та потребує їх знешкодження (руйнування), але їх стан дозволяє перевезення до підривного майданчика, після прийняття відповідного рішення проводять відповідні спеціальні вибухотехнічні роботи, пов'язані з їх перевезенням та подальшим знищенням.

З метою забезпечення якісного проведення експертизи фіксується максимальна кількість геометричних параметрів об'єкта. При цьому враховується оцінювання ризику та ступінь небезпеки. Під час прийняття рішення щодо фотозйомки та вимірювання геометричних параметрів ураховується те, що попередні дії з вибухонебезпечним предметом, вібрація при його перевезенні, переміщенні до місця знищення не призвели до вибуху.

На підривному майданчику додатково проводиться масштабна фотозйомка зовнішнього вигляду вилучених вибухонебезпечних предметів. Для цього потрібно помістити вибухонебезпечний предмет на поверхні, яка кольором відрізняється від знищуваного предмета. Проводять також фотозйомку вибухонебезпечного предмета безпосередньо на місці встановлення для знищення. За можливості з урахуванням вибухобезпеки проводиться вимірювання основних геометричних параметрів вибухонебезпечного предмета.

Під час знищення виявлених вибухових матеріалів на підривних майданчиках спеціалістам-вибухотехнікам НПУ проведення повторних підривів у тому самому місці з метою запобігання змішуванню залишків від підривів декількох боєприпасів забороняється. Підриви проводяться за допомогою вибухової речовини, відмінної від тієї, яку містить боєприпас або вибуховий пристрій.

15. Вилучені з місця події вибухові матеріали в розрядженому стані та інші криміналістичні сліди впаковуються слідчим за участю спеціаліста-вибухотехніка НПУ та криміналіста (за потреби) відповідно до [частини п'ятої](#) статті 237 Кримінального процесуального кодексу України та передаються до підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України з метою подальшого зберігання, перевезення, про що робиться відповідний запис у протоколі, який засвідчується підписами учасників слідчої дії. До кожного впакування з вибуховим матеріалом спеціалісти-вибухотехніки НПУ складають Довідку про категорію вибухонебезпечності. Винятками (об'єкти, на які не потрібно складати Довідку про категорію вибухонебезпечності) є лише об'єкти, визначені в абзаці восьмому пункту 14 цього розділу. У разі розрядження вибухового пристрою (боєприпасу) у протоколі огляду зазначається, яким був початковий стан вибухового пристрою (боєприпасу) і як він змінився під час розрядження, приведення в безпечний стан.

На виявлені предмети, які зовні нагадують вибухові матеріали або їх частини (імітують зовнішній вигляд або конструкцію вибухового пристрою), але не містять вибухових речовин (відсутність яких не є очевидною для особи, що не має спеціальних знань), піротехнічні засоби та їх елементи в разі їх вилучення також складається Довідка про категорію вибухонебезпечності, в якій зазначається, що виявлені предмети не належать до жодної з категорій вибухонебезпечності. Її складають до кожного упакування й надалі зберігають разом з вилученими предметами.

Відомості щодо безпечності вилучених із місця події об'єктів відображаються в протоколі огляду місця події з обов'язковим зазначенням номера спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ та засвідчуються його підписом. У протоколі огляду обов'язково зазначається: «Усі об'єкти, вилучені під час огляду, є вибухобезпечними і заходів безпеки при поводженні з ними не потребують» або «Усі об'єкти, вилучені під час огляду, є вибухобезпечними і заходів безпеки при поводженні з ними не потребують, крім об'єктів, упакованих у спеціальні пакети №№ _____, до яких додаються довідки про категорію вибухонебезпечності виявлених вибухових матеріалів».

Якщо безпечні об'єкти впаковуються без оформлення Довідки про категорію вибухонебезпечності та без зазначення в протоколі огляду стану їх небезпечності, на спеціальних пакетах на видному місці обов'язково мають бути такі реквізити:

напис «Безпечно»;

підпис, прізвище та ініціали спеціаліста-вибухотехніка НПУ;

номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ.

16. Під час проведення огляду місця події за фактами вибухів вибухових пристроїв і речовин з метою запобігання вилученню з місця вибуху слідчими та доставлення для проведення судової експертизи вибухонебезпечних залишків, що можуть знаходитися в надзвичайно небезпечному стані, до всіх (за винятком об'єктів, зазначених в [абзаці восьмому](#) пункту 14 цього розділу) упакувань об'єктів спеціалістами-вибухотехніками НПУ обов'язково складаються довідки про категорію вибухонебезпечності вибухових матеріалів. Якщо вилучені з місця вибуху об'єкти є безпечними, у Довідці про категорію вибухонебезпечності, яка додається до упакування, зазначається, що до жодної з категорій об'єкти не належать, заходів безпеки не потребують.

Відомості щодо безпечності вилучених із місця події об'єктів відображаються в протоколі огляду місця події з обов'язковим зазначенням номера спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ та засвідчуються його підписом. У протоколі огляду обов'язково зазначається: «Усі об'єкти, вилучені під час огляду, є вибухобезпечними і заходів безпеки при поводженні з ними не потребують» або «Усі об'єкти, вилучені під час огляду, є вибухобезпечними і заходів безпеки при поводженні з ними не потребують, крім об'єктів, упакованих у спеціальні пакети №№ _____, до яких додаються довідки про категорію вибухонебезпечності виявлених вибухових матеріалів».

Якщо безпечні об'єкти впаковуються без оформлення Довідки про категорію вибухонебезпечності та без зазначення в протоколі огляду стану їх небезпечності, на спеціальних пакетах на видному місці обов'язково мають бути такі реквізити:

напис «Безпечно»;

підпис, прізвище та ініціали спеціаліста-вибухотехніка НПУ;

номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ.

17. У разі виявлення вибухових речовин спеціалісти-вибухотехніки НПУ відбирають проби вибухових речовин та складають Довідку про категорію вибухонебезпечності. У разі неможливості відбору проби вибухової речовини здійснюється її змив.

18. За результатами проведення огляду місцевості, приміщення та речей слідчим відповідно до [статей 104, 237](#) Кримінального процесуального кодексу України складається протокол, у якому, крім загальних відомостей, за участю спеціаліста-вибухотехніка НПУ детально описуються виявлені вибухові матеріали, їх частини, конструктивно схожі предмети, інші сліди кримінального правопорушення, які мають значення для кримінального провадження.

19. Керівник підрозділу поліції чи особа, яка виконує його обов'язки, за рекомендаціями керівника вибухотехнічної групи визначає безпечні маршрути евакуації людей та організовує їх виведення із внутрішньої та зовнішньої небезпечних зон.

20. Керівник вибухотехнічної групи, залученої до проведення слідчої (розшукової) дії, пов'язаної з виявленням, використанням вибухових матеріалів або таких, що їх нагадують, виконує такі функції:

1) доповідає про прибуття на місце події керівнику підрозділу поліції чи особі, яка виконує його обов'язки, слідчому (старшому СОГ);

2) уточнює на місці події радіус зовнішньої небезпечної зони і за потреби збільшує її та вимагає від керівника підрозділу поліції чи особи, яка виконує його обов'язки, слідчого (старшого СОГ) евакуації людей із цієї зони відповідно до прогнозування можливого ураження від вибуху, утворення вторинних осколків і завалів від зруйнованих споруд;

3) визначає радіус внутрішньої небезпечної зони, місця для розгортання пункту управління з виконання спеціальних вибухотехнічних робіт, зберігання вибухових речовин і засобів підриву;

4) визначає та узгоджує з керівником підрозділу поліції, слідчим (старшим СОГ) оптимальні маршрути підходу до місця події та відходу від місця події;

5) роз'яснює заходи безпеки та наголошує на неухильності їх дотримання спеціалістами-вибухотехніками НПУ, інспекторами-кінологами та іншими працівниками і спеціалістами, які задіяні в проведенні слідчої (розшукової) дії;

6) організовує та контролює дії спеціалістів-вибухотехніків НПУ під час проведення спеціальних вибухотехнічних робіт;

7) за потреби зміни оточуючої обстановки узгоджує безпосередньо на місці події зі слідчим (старшим СОГ) дії спеціалістів-вибухотехніків НПУ та кінологів з метою недопущення втрати слідів учинення правопорушення;

8) за результатами пошуку вибухових матеріалів або таких, що їх нагадують, складає Акт перевірки об'єкта та надає його слідчому (старшому СОГ);

9) доповідає керівнику підрозділу поліції, слідчому (старшому СОГ) про вжиті заходи, результати пошуку вибухових матеріалів на місці події.

III. Заходи безпеки та організація роботи під час поводження з вибуховими матеріалами, проведення судових експертиз щодо об'єктів, пов'язаних із вибухами, знешкодженням (знищенням), вилученням вибухових матеріалів

1. Під час поводження з вибуховими матеріалами дотримуються таких загальних заходів безпеки:

1) для проведення спеціальних вибухотехнічних робіт потрібно залучати групу спеціалістів-вибухотехніків НПУ у кількості не менше ніж дві особи;

2) кожне повідомлення про загрозу вибуху, до реагування на яке залучені спеціалісти-вибухотехніки НПУ, розцінюється як достовірне;

3) у разі виявлення вибухового матеріалу забороняється проводити з ним будь-які маніпуляції (зрушувати з місця, трясати, відкривати тощо) працівникам, які не уповноважені на проведення спеціальних вибухотехнічних робіт;

4) спеціальні вибухотехнічні роботи проводяться в засобах індивідуального захисту;

5) забороняється проведення огляду місця події за фактом вибуху без огляду території спеціалістами-вибухотехніками НПУ на наявність вторинних вибухових пристроїв або вибухонебезпечних залишків та частин вибухового пристрою, що вибухнув, а також без узгодження зі спеціалістами відповідних служб (служби електропостачання, газової служби, водоканалу тощо) щодо можливості безпечного перебування на місці вибуху;

6) входить до приміщення, в якому стався вибух, дозволяється після його ретельного провітрювання та повного видалення димоподібних продуктів вибуху;

7) забороняється залучення спеціалістів-вибухотехніків НПУ до розряджання, перевезення або знищення вибухових матеріалів у випадках, коли відсутні ознаки кримінальних правопорушень;

8) перед роботою з електродетонаторами, електромеханічними чи електронними частинами вибухового пристрою потрібно проводити зняття з тіла (одягу) спеціаліста-вибухотехніка НПУ або судового експерта-вибухотехніка статичного електричного заряду;

9) з метою запобігання небезпечному (токсичному, хімічному тощо) впливу вибухових речовин або продуктів вибуху на організм людини, збереження криміналістичних слідів на вибухових пристроях і на місці події та недопущення внесення сторонніх слідів під час визначення категорії вибухонебезпечності, контактного розрядження виявлених вибухових пристрів або предметів, що їх нагадують, під час огляду місця події спеціалісти-вибухотехніка НПУ повинні працювати в спеціальному одязі й латексних рукавичках, а за потреби - в індивідуальних засобах захисту органів дихання та зору;

10) дозволяється застосовувати вогневий спосіб підриву у випадках, коли застосування електричного способу неможливе;

11) виявлення та вилучення вибухових матеріалів залежно від категорії вибухонебезпечності має фіксуватися засобами фотозйомки, відеозапису та іншими науково-технічними засобами, а за потреби - засобами рентгенографування внутрішньої будови об'єктів;

12) пріоритетом у прийнятті рішення щодо поводження з виявленими вибуховими матеріалами є захист здоров'я та життя людини;

13) пакування вибухонебезпечних предметів спеціалістами-вибухотехніками НПУ здійснюється так, щоб унеможливити їх вільне переміщення в упакуванні. При цьому перевага надається прозорому упакуванню (спеціальний пакет), якщо це не зашкодить збереженню об'єктів дослідження. Вибухові речовини та їх проби вміщуються в скляну, або картонну, або паперову тару. Упакування має забезпечувати збереження індивідуальних ознак виявлених вибухових матеріалів (запобігати змішуванню вибухових речовин або їх слідів тощо);

14) забороняється розміщувати в одному впакуванні засоби підриву, вибухову речовину, а також засоби ініціювання електричної дії та джерела електроживлення. При цьому оголені кінці проводів електричних засобів ініціювання, засобів підриву мають бути з'єднані між собою скруткою;

15) демонтаж вибухових пристроїв (від'єднання їх складових частин) та їх елементів під час проведення судових експертиз без застосування спеціального інструменту, устаткування, засобів індивідуального чи колективного захисту від вибуху забороняється;

16) під час демонтажу піротехнічних виробів (звукових ракет сигналу стихійного лиха (ЗРБ), реактивних сигнальних патронів, сигнальних патронів, фальшфейєрів, піротехнічних сигналів, побутових та професійних засобів тощо) забороняється впливати на пускові вузли (теркові, електрозапальні тощо);

17) розпилювати та свердлити корпуси вибухових пристроїв і їх складових частин забороняється.

2. Під час застосування електричного способу підриву забороняється:

1) перевіряти електродетонатор на провідність чи вимірювати його опір без поміщення його гільзи у вибухозахисний контейнер або інший засіб, середовище, що захищає від дії факторів вибуху в разі його непередбаченого підриву;

2) застосовувати електродетонатори, що не перевірялися на електропровідність дротів та містків розжарювання;

3) застосовувати для перевірки електродетонаторів вимірювальні прилади, які спеціально не призначені для цього;

4) використовувати відбраковані електродетонатори;

5) зберігати електродетонатори під впливом прямих сонячних променів;

6) використовувати електродетонатори, що мають механічні ушкодження, сліди окислення або корозії;

7) користуватися під час монтажу електропідривної мережі джерелами електромагнітного випромінювання (мобільними телефонами, переносними радіостанціями тощо);

8) приєднувати електродетонатор до електропідривної мережі при підключеному до неї електричному джерелі живлення;

9) перевіряти зібрану електропідривну мережу на електропровідність без виведення всіх осіб з місця розміщення зарядів вибухових речовин і засобів ініціювання;

10) тримати роз'єднаними між собою кінці дротів магістральної лінії на весь час, що передує приєднанню їх до дротів електродетонаторів з одного боку та до електричного джерела живлення з другого боку;

11) розміщувати дріт електропідривних мереж ближче ніж на 200 м до електричних станцій, підстанцій, високовольтних ліній, електрифікованих шляхів, потужних радіостанцій тощо;

12) прокладати електропідривну мережу з готовими підривними зарядами ближче ніж на 1,5 м від випромінювальних антен генератора та без спеціального запобіжного шунта, з'єданого з проводами електродетонатора, в умовах використання генератора радіоперешкод;

13) використовувати в одній електровибуховій мережі більше ніж два електродетонатори з розбіжністю за опором більше ніж 0,1 Ом при їх послідовному з'єднанні;

14) застосовувати в електропідривній мережі електродетонатори в кількості, яка перевищує максимально допустиму для джерела електричного живлення, що використовується в ній;

15) використовувати в електропідривній мережі джерела електричного живлення, які спеціально не призначені для цього, без попереднього проведення розрахунку на достатність їх потужності;

16) проводити підривні роботи в умовах наближення грози та під час грози;
17) підходити до місця вибуху до проведення його остаточного огляду на відсутність надзвичайно небезпечних вибухових матеріалів та їх фрагментів без дозволу керівника вибухотехнічної групи;

18) у разі відмови вибуху залишати невиконаними елементи струму, тримати кінці магістральних дротів роз'єднаними між собою та неізольованими;

19) у разі відмови вибуху підходити до місця встановлення вибухових зарядів раніше ніж через 15 хв від часу очікуваного спрацювання;

20) підходити до місця вибуху раніше ніж через 10 хв та до повного видалення хмари диму.

3. Під час застосування вогневого способу підриву забороняється:

1) застосовувати вогнепровідний шнур, що має на поверхні оболонки пориви, надрізи, тріщини та ознаки висипання порохової серцевини;

2) застосовувати капсуль-детонатори, що мають механічні ушкодження, сліди окислення або корозії;

3) використовувати відбраковані вогнепровідні шнури і капсуль-детонатори;

4) зберігати капсуль-детонатори під впливом дії прямих сонячних променів;

5) використовувати в запалювальних трубках відрізки вогнепровідного шнура задовжки менше ніж 0,5 м;

6) висмикувати або витягати вогнепровідний шнур, закріплений у капсуль-детонаторі, та з'єднувати вогнепровідні шнури між собою;

7) повторно запалювати вогнепровідні шнури запалювальних трубок, що затухли (не догоріли);

8) у разі відмови вибуху підходити до місця встановлення вибухових зарядів раніше ніж через 15 хв від часу очікуваного спрацювання або за наявності візуальних ознак горіння (полум'я, дим);

9) підходити до місця вибуху раніше ніж через 10 хв та до повного видалення візуальних ознак наявності газоподібних продуктів вибуху.

4. Під час застосування детонуючих шнурів забороняється:

1) застосовувати детонуючий шнур з поривами, надрізами і тріщинами на поверхні оболонки;

2) використовувати відбраковані детонуючі шнури;

3) зберігати детонуючий шнур під впливом дії прямих сонячних променів;

4) відрізати детонуючий шнур без розмотування його з бухти та віднесення її залишку на відстань не менше ніж на 10 м від людей;

5) у разі повторного відрізання шнура не очищати інструмент для різання та поверхню, на якій проводиться така операція;

6) прокладати підривні мережі із застосуванням детонуючого шнура з утворенням перехресть;

7) підходити до місця проведення підривних робіт (у разі відмови вибуху) раніше ніж через 15 хв від часу очікуваного спрацювання.

5. У разі застосування комбінованого (електричного і вогневого) способу підриву використовується електропідривна мережа та електрозапалювачі, що з'єднуються із запалювальними трубками або відрізками вогнепровідних шнурів. На комбінований спосіб підриву поширюються вимоги до ведення підривних робіт із застосуванням електричного і вогневого способів підриву.

6. Під час отримання вибухових матеріалів для проведення судової експертизи, постановки їх на облік, а також надання висновків експерта ініціатор або особа, за клопотанням якої призначена експертиза, працівники Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України повинні дотримуватися таких заходів безпеки та рекомендацій щодо організації роботи:

1) вибухові матеріали приймаються підрозділом Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України в разі призначення судової експертизи і тільки в присутності судового експерта-вибухотехніка (керівника підрозділу, його заступника, працівника, відповідального за зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження або працівників, що виконують їх обов'язки). Вибухові матеріали також можуть прийматися підрозділами Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення експертних досліджень, що здійснюються в межах надання платних послуг у випадках, передбачених законодавством;

2) об'єкти дослідження приймаються безпосередньо від ініціатора чи особи, за клопотанням якої призначено експертизу;

3) забороняється приймати до підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України для тимчасового зберігання вибухові матеріали, які не є об'єктами судової експертизи чи об'єктами виконання експертних досліджень у разі надання платних послуг у випадках, передбачених законодавством;

4) забороняється приймати вибухові матеріали, їх частини та фрагменти працівникам підрозділів документального забезпечення. Забороняється приймання вибухових матеріалів у приміщенні підрозділу документального забезпечення;

5) перед отриманням та розкриттям упакувань з об'єктами дослідження судовому експерту-вибухотехніку з метою отримання попередньої інформації щодо стану об'єктів потрібно ознайомитися з ухвалою про призначення експертизи, Довідкою про категорію вибухонебезпечності, протоколом огляду, написами на упакуваннях про безпечність їх умісту.

Під час надання матеріалів для проведення експертизи обов'язковим є надання з кожним упакуванням оригіналу Довідки про категорію вибухонебезпечності для таких об'єктів дослідження:

вибухових матеріалів;

проб вибухових речовин у кількості, достатній для безпечного проведення дослідження (вагою до 5 г).

Не потребується надання Довідки про категорію вибухонебезпечності, зазначення в протоколі огляду відомостей щодо безпечності об'єктів, наявності написів на впакуваннях про їх безпечний вміст (напис «Безпечно» та підпис, прізвище, ініціали, номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ) для об'єктів, пов'язаних із оглядом місця вибуху, вилученням або знешкодженням (знищенням) вибухових матеріалів, а саме:

проб ґрунту (у тому числі контрольних проб ґрунту);

змивів, вилучених із метою виявлення слідів вибухової речовини (у тому числі контрольних зразків);

змивів, вилучених із метою виявлення слідів біологічного походження;

слідів рук, вилучених на дактилоскопічну плівку;

частин одягу та взуття постраждалих від вибуху (або трупів), якщо їх було вилучено не на місці вибуху, а в закладі охорони здоров'я, де постраждалим надавалася медична допомога (або установі Міністерства охорони здоров'я України, де проводилася судово-медична експертиза трупа), а також осколки з тіла постраждалого або трупа.

Якщо всі об'єкти, які приймаються для проведення експертизи, є безпечними, дозволяється надання їх без Довідок про категорію вибухонебезпечності, а лише з протоколом огляду, у якому обов'язково зазначається: «Усі об'єкти, вилучені під час огляду, є безпечними і заходів безпеки при поводженні з ними не потребують». Цей запис засвідчується підписом спеціаліста-вибухотехніка НПУ, а також зазначається номер його спеціального жетона.

У протоколі огляду обов'язково зазначається про безпечність таких об'єктів:

предметів, зовні схожих на вибухові матеріали та їх частини (тобто імітують вигляд та конструкцію вибухового пристрою, засобу підриву, заряду вибухової речовини, у тому числі частини боєприпасів і учбові боєприпаси);

частин вибухових пристроїв, боєприпасів, інших вибухових матеріалів, які не містять вибухової речовини.

Якщо частина об'єктів, які приймаються для проведення експертизи, є безпечними, а частина вибухонебезпечними, безпечні об'єкти може бути надано без Довідок про категорію вибухонебезпечності, але в такому випадку разом з об'єктами обов'язково надається протокол огляду, у якому обов'язково зазначається: «Усі об'єкти, вилучені під час огляду, є безпечними і заходів безпеки при поводженні з ними не потребують, крім об'єктів, упакованих у спеціальні пакети №№ _____, до яких додаються довідки про категорію вибухонебезпечності виявлених вибухових матеріалів». Цей запис засвідчується підписом спеціаліста-вибухотехніка НПУ із зазначенням номера його спеціального жетона. При цьому до кожного впакування, що містить вибухонебезпечні об'єкти, обов'язково надається Довідка про категорію вибухонебезпечності.

Дозволяється отримання судовим експертом-вибухотехніком безпечних об'єктів для проведення експертизи без наявності Довідки про категорію вибухонебезпечності і без зазначення відомостей про їх безпечність у протоколі огляду. У цьому разі на впакуваннях на видному місці мають бути такі реквізити:

напис «Безпечно»;

підпис спеціаліста-вибухотехніка НПУ;

прізвище та ініціали спеціаліста-вибухотехніка НПУ;

номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ.

За відсутності Довідки про категорію вибухонебезпечності, Протоколу огляду, написів на впакуваннях про їх безпечний вміст (напис «Безпечно» та підпис, прізвище, ініціали, номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ) у випадках, коли їх наявність є обов'язковою, матеріали й об'єкти повертаються ініціатору чи особі, за клопотанням якої призначена експертиза без реєстрації та розгляду;

б) з метою дотримання заходів безпеки після перевірки відповідності документальних матеріалів, з якими надійшли об'єкти дослідження, до прийняття їх на облік і зберігання проводиться перевірка їх дійсного стану на відповідність інформації, зазначеній у Довідці про категорію вибухонебезпечності або протоколі огляду, або написам на впакуваннях про їх безпечний вміст (напис «Безпечно» та підпис, прізвище, ініціали, номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ) у випадках, коли їх наявність є обов'язковою.

Якщо впакування об'єктів дослідження дозволяє впевнитися у відповідності їх стану інформації, зазначеній у Довідці про категорію вибухонебезпечності, або протоколі огляду, або написам на впакуваннях про їх безпечний вміст (напис «Безпечно» та підпис, прізвище, ініціали, номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ) і якщо об'єкти дослідження знаходяться в прозорому впакуванні, відкриття впакування є необов'язковим.

Якщо для з'ясування дійсного стану об'єкта дослідження потрібно відкрити впакування з об'єктами дослідження, цю процедуру здійснює в стаціонарній вибухотехнічній лабораторії судовий експерт-вибухотехнік (керівник підрозділу (відділу, сектору), його заступник, працівник, відповідальний за зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження, або працівники, що виконують їх обов'язки) у засобах індивідуального захисту від дії вибуху, після проведення заходів щодо відведення статичної електрики з тіла зазначеного працівника. Незалежно від інформації, що міститься в Довідці про категорію

вибухонебезпечності, або протоколи огляду, або в написах на впакуваннях про їх безпечний вміст (напис «Безпечно» та підпис, прізвище, ініціали, номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ), щодо стану наданих на експертизу вибухових матеріалів, роботи з розкриття впакування потрібно проводити з дотриманням вимог заходів безпеки. Перед відкриттям упакування з об'єктами здійснюється його фотографування за правилами судової фотографії.

У процесі розкриття впакувань з вибуховими матеріалами забороняється їх різко переміщувати, трясти, глибоко занурювати в упакування лезо ножиць, скальпелів та іншого інструменту.

Якщо за вибуховими матеріалами призначено експертизу за будь-якою експертною спеціальністю, крім спеціальності «Дослідження вибухових пристроїв, слідів та обставин вибуху», керівник відділу (сектору) за цими експертними спеціальностями (або уповноважений ним працівник) та судовий експерт (виконавець судової експертизи) повинні бути присутні під час розкриття впакувань з об'єктами дослідження. Під час оформлення висновку експерта судовий експерт (виконавець судової експертизи) зазначає у дослідницькій частині висновку експерта посади, прізвища та ініціали осіб, які були присутні під час розкриття впакування;

7) зовнішній огляд малознайомих, незнайомих та саморобних об'єктів або таких, що мають явні деформації чи ушкодження, проводиться з мінімальною кількістю маніпуляцій з ними;

8) у разі виявлення невідповідності дійсної категорії вибухонебезпечності об'єкта дослідження, стан якого потребує негайного знешкодження відповідно до Розподілу вибухонебезпечності, у тому числі під час надходження вибухових пристроїв у нерозрядженому стані (засіб підриву не від'єднаний від заряду вибухової речовини), про цей факт терміново повідомляються керівник експертної установи та оперативний черговий підрозділу поліції, на території обслуговування якого виникла зазначена ситуація, з метою виклику СОГ і спеціалістів-вибухотехніків НПУ для виконання спеціальних вибухотехнічних робіт та їх відповідного процесуального оформлення. Також невідкладно письмово інформуються ініціатор і сторона кримінального провадження, яка звернулася із клопотанням про проведення експертизи до слідчого судді або до суду.

Під час проведення зазначених дій судові експерти-вибухотехніки й спеціалісти-вибухотехніки НПУ у довільній формі складають акт про стан вибухового матеріалу (матеріалів) та ознаки належності його (їх) до категорії «надзвичайно небезпечний». Ці ознаки фотографують. До акта обов'язково додають кольорові зображення ознак належності об'єкта до категорії «надзвичайно небезпечний».

У боєприпасів, у яких від'єднання засобу підриву технічно неможливе, проте конструкційно передбачений його транспортний (або запобіжний) стан, засіб підриву переводиться в умовно безпечний стан.

В інших випадках виявлення невідповідності (якщо дійсний стан об'єкта не потребує негайного знищення відповідно до Розподілу вибухонебезпечності) ця обставина відображається у вступній частині висновку експерта;

9) після виконання заходів безпеки, пов'язаних із перевіркою дійсного стану наданих на дослідження об'єктів, об'єкти приймаються на зберігання. Судовий експерт-вибухотехнік, який проводив огляд об'єктів, визначає категорію вибухонебезпечності кожного з наданих об'єктів відповідно до Розподілу вибухонебезпечності, а також доцільність їх зберігання в кімнаті зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження чи у відповідних кімнатах, що призначені для зберігання об'єктів дослідження, але не вибухонебезпечних. Об'єкти, що надійшли на дослідження, обліковуються у відповідних журналах обліку об'єктів, які знаходяться на зберіганні в зазначених лабораторіях (відділах, секторах).

Вибухонебезпечні об'єкти дослідження незалежно від експертної спеціальності, за якою призначено експертизу, приймаються на зберігання до відповідно обладнаної кімнати (або сховища) зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження лабораторій (відділів, секторів) вибухотехнічних та пожежотехнічних досліджень підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України.

Під час призначення комплексної експертизи, якщо однією з експертних спеціальностей, за якими призначено цю експертизу, є спеціальність «Дослідження вибухових пристроїв, слідів та обставин вибуху», об'єкти дослідження приймаються на зберігання (навіть якщо вони є безпечними) до відповідно обладнаних кімнат зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження лабораторій (відділів, секторів) вибухотехнічних та пожежотехнічних досліджень підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України.

Під час призначення експертизи лише за експертною спеціальністю «Дослідження вибухових речовин, продуктів вибуху та пострілу» проби вибухових речовин у кількості, що є умовно безпечною (масою до 5 г), приймаються на зберігання до кімнат зберігання об'єктів дослідження в приміщеннях лабораторій (відділів, секторів) дослідження матеріалів, речовин та виробів підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України. При цьому у відповідному журналі обліку об'єктів, які знаходяться на зберіганні в зазначеному підрозділі, судовий експерт-вибухотехнік, який проводив огляд об'єктів дослідження, робить відмітку, де зазначає свою посаду, прізвище, ініціали та ставить підпис.

Під час призначення молекулярно-генетичних, дактилоскопічних експертиз, експертиз вибухових речовин чи продуктів вибуху (або інших видів експертиз, якщо при цьому в комплексі не призначено експертизу за експертною спеціальністю «Дослідження вибухових пристроїв, слідів та обставин вибуху») за частинами (або фрагментами) вибухових матеріалів, які не містять зарядів вибухових речовин і є безпечними, об'єкти дослідження приймаються на зберігання до кімнат зберігання об'єктів дослідження

лабораторій (відділів, секторів), судовим експертам яких доручено виконання експертизи. До кімнат зберігання об'єктів дослідження зазначених лабораторій (відділів, секторів) приймаються об'єкти, вилучені на місці вибуху або на місці знешкодження (знищення) вибухових матеріалів, а саме:

проби ґрунту (у тому числі контрольних проб ґрунту);

змиви, вилучені із метою виявлення слідів вибухової речовини (у тому числі контрольних зразків);

змиви, вилучені із метою виявлення слідів біологічного походження;

сліди рук, вилучених на дактилоскопічну плівку;

частини одягу та взуття постраждалих від вибуху (або трупів), якщо їх було вилучено не на місці вибуху, а в закладі охорони здоров'я, де постраждалим надавалася медична допомога (або установі Міністерства охорони здоров'я України, де проводилася судово-медична експертиза трупа), а також осколки з тіла постраждалого або трупа.

При цьому у відповідному журналі обліку об'єктів, які знаходяться на зберіганні в зазначених лабораторіях (відділах, секторах), судовий експерт-вибухотехнік, який проводив огляд об'єктів дослідження, робить відмітку, де зазначає посаду, прізвище, ініціали та ставить підпис;

10) вибухові матеріали (об'єкти дослідження) зберігаються в експертних підрозділах виключно протягом строку проведення експертизи, до отримання цих об'єктів та матеріалів, пов'язаних із ними, ініціатором. Після закінчення експертизи вибухові матеріали в стані, що дозволяє подальше поводження з ними (перевезення, зберігання, дослідження), повертаються ініціатору або особі, за клопотанням якої призначена експертиза. Місце для подальшого зберігання вибухових матеріалів (об'єктів дослідження) визначається відповідно до [Порядку зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 року № 1104 (зі змінами);

11) після закінчення проведення вибухотехнічної експертизи та інших видів судових експертиз за вибухонебезпечними предметами забороняється надавати об'єкти дослідження для зберігання до відділів документального забезпечення підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України. Такі об'єкти дослідження до моменту отримання ініціатором або особою, за клопотанням якої призначена експертиза лишаються в кімнатах зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження;

12) судовий експерт, який проводить експертизу, у дослідницькій частині висновку експерта зазначає наявність та зміст Довідки про категорію вибухонебезпечності або тієї частини протоколу огляду, де зазначається, що об'єкти, які надійшли для дослідження, є безпечними, або написів на впакуваннях про їх безпечний вміст (напис «Безпечно» та підпис, прізвище, ініціали, номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ);

13) судовий експерт-вибухотехнік під час оформлення висновку експерта складає Довідку про категорію вибухонебезпечності щодо об'єктів, які він досліджував і впаковував. Довідки про категорію вибухонебезпечності, з якими об'єкти надійшли на дослідження, залишаються в матеріалах експертного провадження в підрозділі Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України.

Під час проведення інших видів досліджень (молекулярно-генетичних, дактилоскопічних, вибухових речовин тощо) за вибухонебезпечними об'єктами Довідку про категорію вибухонебезпечності складає судовий експерт-вибухотехнік, у присутності якого впаковувалися об'єкти дослідження.

На зовнішній поверхні спеціальних пакетів (або на бирках із пояснювальними написами, у разі вміщення об'єктів до інших видів упакування), що надаються ініціатору і містять вибухонебезпечні об'єкти, судовий експерт або судовий експерт-вибухотехнік, який упаковує ці об'єкти, повинен нанести великими літерами червоного кольору напис «ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНО!».

Копії документів, з якими об'єкти дослідження надійшли на експертизу і які містять інформацію про категорію вибухонебезпечності об'єктів (довідки про категорію вибухонебезпечності, протоколи огляду чи акти знищення), оригінали яких повертаються ініціатору, залишаються в матеріалах відповідного експертного провадження в підрозділі Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України;

14) упакування з об'єктами дослідження передаються безпосередньо ініціатору (або особі, за клопотанням якої призначена експертиза) судовим експертом-вибухотехніком, який відповідає за зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження, або працівником, який виконує його обов'язки; судовий експерт-вибухотехнік ознайомлює ініціатора чи особу, за клопотанням якої призначена експертиза з вимогами заходів безпеки під час поводження із цими об'єктами під підпис у Довідці про категорію вибухонебезпечності.

У разі якщо матеріали повертаються ініціатору чи особі, за клопотанням якої призначена експертиза без виконання, а впакування об'єктів дослідження вже порушено, об'єкти дослідження разом з первинним упакуванням вміщуються до іншого впакування, на поверхні якого обов'язково зазначається номер спеціального пакета первинного впакування (або зміст тексту паперової бирки первинного впакування);

15) забороняється надання висновку експерта ініціатору чи особі, за клопотанням якої призначена експертиза без об'єктів дослідження або їх залишків (у разі їх збереження на момент закінчення експертизи);

16) організація перевезення вибухонебезпечних об'єктів після отримання висновку експерта з об'єктами дослідження покладається на ініціатора чи особу, за клопотанням якої призначена експертиза.

7. Під час проведення вибухотехнічних експертиз слід дотримуватися таких заходів безпеки та рекомендацій щодо організації роботи:

1) виконання судової вибухотехнічної експертизи доручається судовим експертам-вибухотехнікам. Спеціалісти-вибухотехніки НПУ не можуть виступати судовими експертами;

2) кожен судовий експерт-вибухотехнік повинен пройти підготовку з надання домедичної допомоги і мати індивідуальну переносну аптечку для надання домедичної допомоги;

3) перед проведенням комплексної судової експертизи вибухових матеріалів судовий експерт-вибухотехнік детально інформує інших судових експертів про вибухонебезпечність конкретного об'єкта (об'єктів) дослідження, інформує щодо заходів безпеки під час поводження з ним (ними) та оптимального алгоритму дій із цим об'єктом (об'єктами) під час дослідження. Дослідження вибухових матеріалів судовими експертами проводиться в стаціонарній вибухотехнічній лабораторії за участю або в присутності судового експерта-вибухотехніка (крім проб вибухових речовин масою до 5 г);

4) під час з'ясування ініціатором лише питання щодо типу вибухової речовини (за експертною спеціальністю «Дослідження вибухових речовин, продуктів вибуху та пострілу») потрібно до призначення експертизи за участю спеціалістів-вибухотехніків НПУ відібрати пробу вибухової речовини (масою до 5 г) і надати її на дослідження;

5) під час проведення комплексних експертиз (за спеціальностями «Дослідження вибухових речовин, продуктів вибуху та пострілу» та «Дослідження вибухових пристроїв, слідів та обставин вибуху») у разі відкритого розміщення заряду в конструкції вибухового матеріалу (наявності відкритого доступу до заряду вибухової речовини) судовому експерту-вибухотехніку дозволяється самостійний відбір проби вибухової речовини для проведення її хімічного дослідження (у випадках, коли для цього не потрібно проводити демонтаж вибухонебезпечного предмета);

6) під час дослідження вибухонебезпечних об'єктів за будь-якими експертними спеціальностями (крім випадків дослідження проб вибухових речовин масою до 5 г) таке дослідження проводиться в лабораторному приміщенні лабораторії (відділу, сектору) вибухотехнічних та пожежотехнічних досліджень за участю судового експерта-вибухотехніка. Перед вилученням слідів рук, слідів біологічного походження, змивів з метою встановлення типу вибухової речовини тощо судовий експерт-вибухотехнік детально інформує інших судових експертів про вибухонебезпечність конкретного об'єкта (об'єктів) дослідження, інформує щодо заходів безпеки під час поводження з ним та оптимального алгоритму дій із цим об'єктом (об'єктами) під час дослідження. За потреби застосування в процесі дослідження великогабаритних лабораторних приладів дослідження вибухонебезпечного об'єкта може проводитися в приміщенні, де знаходиться цей прилад. Умови застосування приладу та його вплив на вибухонебезпечний об'єкт узгоджуються із судовим експертом-вибухотехніком. У процесі дослідження судовий експерт-вибухотехнік не повинен залишати в приміщенні інших судових експертів з вибухонебезпечним об'єктом дослідження. Після проведення всіх потрібних дій вибухонебезпечний об'єкт повертається на зберігання до кімнати (або сховища) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження;

7) під час переміщення вибухонебезпечних об'єктів у процесі досліджень потрібно дотримуватися принципу мінімізації маршрутів переміщень таких об'єктів приміщеннями підрозділу Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України;

8) під час проведення судової експертизи вибухових матеріалів у приміщенні лабораторії має проводитися безперервна відеофіксація (з двох протилежних ракурсів) дій щодо поводження з вибуховими матеріалами;

9) вибухові пристрої та їх складові частини, що мають округлу (циліндричну, еліпсоїдну, конусну або кульову) геометричну форму, під час їх дослідження мають розміщуватися на спеціальних ложементах;

10) для визначення внутрішньої конструкції об'єктів дослідження також може проводитися рентгенографування. Рентгенографування має здійснюватися з дотриманням заходів безпеки з метою уникнення опроміювання судових експертів-вибухотехніків і оточуючих;

11) з метою недопущення небезпечного перегріву вибухових матеріалів підсвітлення під час фотозйомки потрібно здійснювати впродовж мінімально потрібної кількості часу та з урахуванням властивостей вибухових речовин.

У лабораторних умовах одночасна фотозйомка в одному кадрі зарядів вибухових речовин та засобів підриву забороняється;

12) інструмент, що безпосередньо контактує з вибухонебезпечними об'єктами, має бути виготовлено з іскробезпечних матеріалів або зі спеціальним покриттям, що не утворює іскор (бронза, латунь, хромоване або нікельоване покриття);

13) прилади та інструменти, які використовуються на робочому місці, мають розміщуватися відповідно до конкретних умов здійснення типових операцій з проведення вибухотехнічних досліджень, обслуговування та зручності евакуації працюючих під час аварійних ситуацій;

14) з метою забезпечення вибухобезпеки під час дослідження вибухонебезпечних об'єктів, на випадок непередбачуваних ситуацій у лабораторному приміщенні має бути переносний (або пересувний) вибухозахисний контейнер, який здатен витримати вибух потужністю до 0,2 кг у тротиловому еквіваленті;

15) якщо конструкція пристрою дозволяє, справність датчиків цілі та механізму приведення в дію вибухового пристрою визначається без засобу ініціювання та заряду вибухової речовини (якщо можливо

здійснити демонтаж пристрою) шляхом під'єднання до схеми пристрою замість електродетонатора електровимірювального приладу, або електрозапалювача, або лампи розжарювання відповідних електричних параметрів;

16) механічний, тепловий, електричний (крім випадків вимірювання електричних характеристик), хімічний та інші впливи під час дослідження засобів підриву і засобів ініціювання забороняються;

17) забороняються подрібнення та висушування зарядів ініціюючих вибухових речовин, а також піддавання їх впливу хімічних речовин, які можуть призвести до вибуху заряду ініціюючої вибухової речовини;

18) вивідні дроти електродетонаторів і електрозапалювачів мають бути з'єднані між собою, а місце з'єднання - заізольоване. Дозволяється роз'єднання вивідних дротів електродетонаторів і електрозапалювачів (за умови їх розміщення у вибухозахисному контейнері закритого типу) на час дослідження їх електричних характеристик;

19) інструмент і частини приладів, які контактували з вибуховими речовинами під час проведення досліджень та експертних експериментів, потрібно промивати ацетоном і водою та протирати марлевою серветкою, змоченою спиртом, безпосередньо після завершення контакту;

20) забороняється викидати залишки вибухових та піротехнічних речовин до централізованої каналізації.

8. Під час підготовки та проведення спеціальних вибухотехнічних робіт, у тому числі участі спеціалістів-вибухотехніків НПУ в здійсненні експериментальних вибухів, експериментальних випробувань або експертних експериментів, слід дотримуватися таких заходів безпеки та рекомендацій щодо організації роботи:

1) у вибухотехнічних підрозділах Національної поліції України, окрім штатних вибухових матеріалів, можуть тимчасово зберігатися вилучені, добровільно здані або знайдені вибухові матеріали (до вирішення питання щодо подальшого проведення експертизи або знищення вилучених вибухонебезпечних об'єктів, а також таких, що надійшли на знищення, але не більше двох місяців);

2) кількість спеціалістів-вибухотехніків НПУ, що залучаються до проведення спеціальних вибухотехнічних робіт, у тому числі експериментальних вибухів, експериментальних випробувань або експертних експериментів визначає керівник (старший) вибухових робіт, ураховуючи обсяг робіт;

3) під час підготовки та проведення спеціальних вибухотехнічних робіт особи, у тому числі спеціалісти-вибухотехніки НПУ, які безпосередньо не задіяні до будь-якого етапу їх проведення, повинні перебувати на безпечній відстані або в укритті;

4) вимоги спеціаліста-вибухотехніка НПУ щодо безпечного поводження з вибуховими матеріалами під час здійснення експериментальних вибухів, експериментальних випробувань або експертних експериментів є обов'язковими до виконання для всіх учасників зазначених дій;

5) експериментальні вибухи, пов'язані з визначенням здатності вибухових матеріалів до вибуху, мають проводитися в спеціально пристосованих для цього місцях (вибухозахисних контейнерах закритого типу, на підривних майданчиках або полігонах) з обов'язковим залученням спеціалістів-вибухотехніків НПУ;

6) для визначення внутрішньої конструкції вибухового пристрою дозволяється проведення його рентгенографування. Рентгенографування має виконуватися з дотриманням заходів безпеки, що унеможливорює опромінення спеціалістів-вибухотехніків і оточуючих;

7) забороняється здійснення демонтажу вибухових пристроїв та їх складових частин за відсутності спеціального інструменту, устаткування, засобів індивідуального чи колективного захисту від вибуху;

8) забороняється здійснювати демонтаж частин та вузлів промислових і саморобних вибухових пристроїв, вилучення (від'єднання, переведення в «транспортне» положення) засобів ініціювання, якщо цього не передбачено конструкцією вибухового пристрою, правилами поводження з ним або якщо це може призвести до порушення заходів безпеки;

9) забороняється розбирання засобів ініціювання, а їх внутрішня будова та спорядження можуть визначатися за допомогою рентгенівського обладнання та реконструкції після їх знищення чи приведення в дію;

10) для проведення експериментальних вибухів, експериментальних випробувань та експертних експериментів використовується електричний спосіб підриву. У разі якщо конструкцією пристрою передбачено вогневий спосіб підриву, передання початкового імпульсу здійснюється за допомогою електрозапалювача. Якщо конструкцією вибухового пристрою передбачено механічний спосіб підриву, приведення в дію здійснюється дистанційним способом;

11) забороняється розміщувати вогнепровідний шнур або інші предмети в гільзах капсуль-детонаторів, що мають ознаки пошкоджень чи несправностей;

12) під час проведення експериментальних вибухів, експериментальних випробувань та експертних експериментів з боеприпасами, вибуховими пристроями, піротехнічними виробами незалежно від способу їх виготовлення приведення їх у дію здійснюється дистанційним способом з безпечної відстані з урахуванням потужності заряду вибухової речовини;

13) під час проведення експериментальних вибухів, експериментальних випробувань та експертних експериментів з вибуховими матеріалами, у конструкції яких є електронні або електромеханічні механізми приведення їх у дію (електронні й електромеханічні таймери, радіолінії управління тощо), механізм

приєднання елементів живлення (механізм дистанційного переведення вибухового пристрою в бойове положення) має складатися з ланцюгів, довжина яких забезпечує безпечну відстань від пристрою та достатність електричного струму для роботи, з урахуванням потужності заряду вибухової речовини;

14) проведення експертних експериментів, експериментальних вибухів, експериментальних випробувань або знищення вибухових матеріалів обов'язково супроводжується фотозйомкою та відеозаписом.

Фотозйомка та відеозапис перед вибухом, а також у процесі вибуху (за потреби) здійснюються судовим експертом-вибухотехніком, який проводить експертизу за цими об'єктами, за умови забезпечення вибухобезпеки спеціалістами-вибухотехніками НПУ.

За потреби фотозйомку або відеозапис устаткованого та підготовленого до вибуху вибухового пристрою проводять спеціалісти-вибухотехніки НПУ;

15) для проведення експериментальних вибухів спеціаліст-вибухотехнік НПУ може використовувати штатні вибухові матеріали, якщо це не суперечить вимогам методики проведення експертизи та умовам проведення експериментального вибуху, визначених судовим експертом-вибухотехніком;

16) інструмент і частини приладів, які контактували з вибуховими речовинами, потрібно промивати ацетоном і водою та протирати марлевою серветкою, змоченою в спирті, безпосередньо після завершення контакту;

17) забороняється викидати залишки вибухових та піротехнічних речовин до централізованої каналізації;

18) після проведення експериментальних вибухів, експериментальних випробувань або експертних експериментів спеціалісти-вибухотехніки НПУ проводять оцінку рівня вибухонебезпеки залишків об'єкта. Рішення щодо подальшого поводження із залишками здійснюється відповідно до Розподілу вибухонебезпечності. Залишки після вибуху (крім надзвичайно небезпечних) забирає судовий експерт-вибухотехнік, який звертався з клопотанням щодо проведення експериментального вибуху, експериментального випробування або експертного експерименту. Спеціалісти-вибухотехніки НПУ складають Акт знищення, в якому обов'язково зазначаються результати знищення (знешкодження) об'єкта та стан його залишків.

IV. Зберігання в підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України вибухонебезпечних об'єктів дослідження та об'єктів, які є безпечними частинами (фрагментами) вибухових матеріалів

1. Зберігання і облік вибухонебезпечних об'єктів дослідження здійснюються в спеціальних приміщеннях лабораторій (відділів, секторів) вибухотехнічних та пожежотехнічних досліджень підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України (крім проб вибухових речовин масою до 5 г, які можуть також зберігатися в кімнатах зберігання об'єктів дослідження в приміщеннях лабораторій (відділів, секторів) дослідження матеріалів, речовин та виробів підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України).

2. Із числа працівників лабораторій (відділів, секторів) вибухотехнічних та пожежотехнічних досліджень підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України призначається працівник, відповідальний за кімнату (сховище) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження, їх облік і зберігання, що зазначається в його посадовій інструкції. На час відсутності працівника, відповідального за кімнату (сховище) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження, його обов'язки виконує інший працівник, про що зазначається в його посадовій інструкції.

За відсутності працівника, відповідального за кімнату (сховище) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження, їх облік і зберігання, та працівників, які мають право доступу до кімнати відповідно до посадових інструкцій, за потреби кімнату для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження відкриває комісія у складі не менше ніж три особи з дозволу керівника лабораторії (відділу, сектору) вибухотехнічних та пожежотехнічних досліджень, у зв'язку із чим у довільній формі складається акт про відкриття кімнати для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження вибухових матеріалів та вибухонебезпечних речових доказів у двох примірниках. У цьому акті зазначаються: дата, склад комісії і мета відкриття кімнати, які об'єкти дослідження вилучено (вміщено) і кому надано. Акт підписують особи, які відкрили кімнату. Один примірник акта зберігається в сейфі з вибуховими матеріалами, інший - надається до відділу документального забезпечення підрозділу Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України. Після отримання об'єктів дослідження кімната закривається, опечатується особистою печаткою голови комісії, номер печатки зазначається в цьому акті. Після прибуття працівника, відповідального за кімнату (сховище) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження, їх облік та зберігання, або працівників, які мають право доступу до кімнати відповідно до посадових інструкцій, перевіряється наявність об'єктів дослідження в кімнаті (сховищі) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження.

3. Облік вибухонебезпечних об'єктів дослідження, що зберігаються в кімнаті зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження та інших об'єктів дослідження, які можуть зберігатися в цій кімнаті відповідно до підпункту 9 пункту 6 цього розділу, здійснюється в журналі обліку об'єктів дослідження, які знаходяться на зберіганні в кімнаті зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження ([додаток 5](#)) (далі - Журнал).

Для оптимізації обліку об'єктів, які зберігаються в кімнаті зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження, дозволяється вести облік у декількох Журналах (для поділу за видами експертних спеціальностей тощо).

4. Судовий експерт-вибухотехнік, якому доручено проведення експертизи (експертного дослідження), може отримувати всі або окремі вибухонебезпечні об'єкти відповідно до матеріалів, які надійшли з об'єктами, у працівника, відповідального за кімнату (сховище) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження, їх облік і зберігання, про що останній робить відповідні записи в Журналі.

Щодня вибухонебезпечні об'єкти повертаються працівнику, відповідальному за кімнату (сховище) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження, їх облік і зберігання, з відміткою про це в Журналі.

5. Для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження в лабораторіях (відділів, секторів) вибухотехнічних та пожежотехнічних досліджень підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України обладнуються окремі кімнати або сховища.

6. Кімнати (сховища) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження мають відповідати таким вимогам:

бути ізольовані від інших підсобних приміщень, мати капітальні стіни, міцні перекриття стелі та підлоги;

дверний отвір повинен мати двоє дверей з міцними замками;

бути обладнані охоронною та пожежною сигналізаціями.

Зовнішні двері мають бути залізними або дощаними, однопільними завтовшки не менше ніж 40 мм, оббиті з обох боків оцинкованим покрівельним залізом із загином країв листа на торець дверей. Вони мають замикатися на два внутрішні замки й опечатуватися. На двері також наноситься маркування щодо вибухонебезпечності приміщення відповідно до вимог [Правил пожежної безпеки в Україні](#), затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 05 березня 2015 року за № 252/26697.

Внутрішні двері мають бути залізними ґратчастими. Ґрати виготовляються із сталевого прута діаметром не менше ніж 15 мм і зварюються в місці кожного перехрестя, утворюючи вічка розміром не більше ніж 100 × 100 мм. Внутрішні двері замикаються на внутрішній або навісний замок.

Ключі від кімнати для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження зберігаються в опломбованому печаткою тубусі в сейфі працівника, відповідального за кімнату (сховище) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження, їх облік та зберігання, а на час його відсутності - у працівників, які виконують його обов'язки. Дублюючий комплект ключів зберігається в запечатаному тубусі в чергового адміністратора підрозділу Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України.

7. Кімната (сховище) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження обладнується надійною сигналізацією, конструкція якої має забезпечувати її спрацювання в разі несанкціонованого відкриття кімнати, пошкодження електромережі та вимкнення промислової мережі електропостачання.

Сигналізація має бути постійно ввімкнена, мати прихований вивід сигнального пристрою до приміщення чергового. Сигналізація також має бути виведена на пульт централізованої охорони територіального відділу поліції охорони. Справність охоронної сигналізації повинна перевірятися працівником, відповідальним за кімнату (сховище) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження, їх облік та зберігання, під час здавання (приймання) під охорону.

Прокладення проводів охоронної та пожежної сигналізацій до щитка електроживлення має бути приховане, з установленням датчиків на вікнах, дверях, люках, стінах, стелі. Допускається прокладення шлейфів охоронної сигналізації у трубах тільки всередині приміщення по залізобетонних і бетонних будівельних конструкціях.

У разі виявлення несправностей у роботі сигналізацій працівник, відповідальний за кімнату (сховище) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження, їх облік та зберігання, повинен негайно сповістити про це керівника лабораторії (відділу, сектору), чергового адміністратора та вжити заходів щодо усунення несправностей.

8. Кімнати (сховища) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження обладнуються спиртовими термометрами та приладами визначення відносної вологості повітря.

У кімнатах (сховищах) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження потрібно користуватися електричними ліхтарями чи обладнати їх електричним освітленням з напругою в мережі не більше ніж 36 В у вибухонебезпечному виконанні.

Стеля, підлога та стіни кімнати (сховища) для зберігання вибухонебезпечних предметів мають бути міцними та виключати можливість проникнення в кімнату без їх руйнування. У разі їх руйнування мають спрацювати технічні засоби охорони.

У суміжних кімнатах під та над приміщеннями, призначеними для зберігання вибухонебезпечних предметів, не повинні знаходитися робочі місця з постійним перебуванням працівників.

9. Придатність кімнати (сховища) для зберігання вибухонебезпечних предметів визначається комісією, до складу якої входять працівники лабораторії (відділу, сектору) вибухотехнічних та пожежотехнічних досліджень, підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Департаменту поліції охорони та Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України.

10. Зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження здійснюється в металевих шафах (сейфах).

Забороняється зберігати нерозкриті впакування з вибуховими матеріалами (в яких об'єкти надійшли на дослідження) в кімнатах (сховищах) і сейфах, призначених для зберігання вибухонебезпечних об'єктів (крім випадків, коли з урахуванням властивостей упакування можна перевірити візуально чи тактильно відповідність стану об'єктів інформації, зазначеній у супровідних документах). Перед поміщенням до сейфів для зберігання вибухові матеріали обов'язково мають бути оглянуті працівником, відповідальним за кімнату (сховище) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження, їх облік та зберігання, з метою перевірки відповідності ступеня їх небезпеки інформації, що міститься в Довідці про категорію вибухонебезпечності, або протоколі огляду, або написах на впакуваннях про їх безпечний вміст (напис «Безпечно» та підпис, прізвище, ініціали, номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ).

Забороняється зберігання вибухонебезпечних матеріалів у металевих шафах (сейфах) кімнат (сховищ) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження без Довідки про категорію вибухонебезпечності, або протоколі огляду, які містять інформацію про ступінь вибухонебезпечності цих об'єктів, або написів на впакуваннях про їх безпечний вміст (напис «Безпечно» та підпис, прізвище, ініціали, номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ).

Вибухові речовини та об'єкти, що їх містять, зберігаються окремо (в окремих металевих шафах (сейфах)) від засобів підриву, урахувавши сумісність речовин та рівень їх небезпеки. Відстань між шафою (сейфом), в якому знаходяться засоби підриву, і шафою (сейфом), в якому знаходяться вибухові речовини (або об'єкти, що їх містять), має бути не менше ніж 2 м.

Піротехнічні вироби, які є об'єктом дослідження в експертизі чи експертному дослідженні, якщо вони містять в одній конструкції заряд піротехнічного, димового та іншого складу й механізм приведення цього виробу в дію, зберігаються в окремій металевій шафі (сейфі). Забороняється зберігання зазначених виробів разом із зарядами вибухових речовин або разом із засобами підриву. Відстань між шафами (сейфами) має бути не менше ніж 2 м.

11. Акредитована лабораторія підрозділу Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, яка проводить сертифікаційні випробування піротехнічних виробів, зберігає піротехнічну продукцію, що підлягає випробуванню (феєрверки, сценічні піротехнічні вироби тощо), в окремому від об'єктів дослідження приміщенні. Забороняється зберігання такої продукції в кімнаті (сховищі) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження.

12. Сейфи для зберігання засобів підриву зсередини повинні мати футерівку з деревини або м'якої резини, бути заземлені.

Вибухові речовини та об'єкти, що їх містять, засоби підриву, які надійшли на дослідження, зберігаються в сейфах відповідно до норми завантаження:

вибухових речовин - із сумарною масою до 10 кг у тротиловому еквіваленті;

детонаторів, підривачів - до 100 одиниць;

детонуючого та вогнепровідного шнурів - до 300 м кожного.

13. За тривалого зберігання вибухових матеріалів, які є об'єктами дослідження, унаслідок відмінностей умов, в яких вони знаходилися до вилучення, й умов, у яких вони зберігаються (параметри температурного режиму, вологості тощо), можливе погіршення їх стану (виникнення і поширення корозії, тріщин на полімерних частинах об'єктів тощо), що може призвести до зміни категорії вибухонебезпечності об'єктів.

У разі зміни стану об'єктів до такого, що належить до категорії вибухонебезпечності «надзвичайно небезпечний», невідкладно проводяться заходи, зазначені в [підпункті 8](#) пункту 6 розділу III цієї Інструкції. Відсутність загрози життю та здоров'ю судових експертів-вибухотехніків є пріоритетним чинником під час прийняття рішення щодо порядку поводження із зазначеними об'єктами.

14. Проби вибухових речовин можуть зберігатися, крім кімнат (сховищ) для зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження лабораторій (відділів, секторів) вибухотехнічних та пожежотехнічних досліджень підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, у кімнатах зберігання об'єктів дослідження в приміщеннях лабораторій (відділів, секторів) дослідження матеріалів, речовин та виробів підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України.

У кімнатах зберігання об'єктів дослідження в приміщеннях лабораторій (відділів, секторів) дослідження матеріалів, речовин та виробів підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України проби вибухових речовин зберігаються в металевих шафах або металевих сейфах.

Металеві шафи або металеві сейфи мають розміщуватися так, щоб виключити вплив на них нагрівальних приладів або радіаторів системи централізованого опалення кімнати.

У відповідному журналі з обліку об'єктів дослідження, які знаходяться на зберіганні лабораторій (відділів, секторів) дослідження матеріалів, речовин та виробів підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, обов'язково мають бути відмітки щодо посади, прізвища, ініціалів судового експерта-вибухотехніка, який проводив огляд проби вибухової речовини перед прийняттям цієї проби на облік. Відмітка засвідчується підписом зазначеного судового експерта-вибухотехніка.

Приймати на облік і зберігання проби вибухових речовин без Довідки про категорію вибухонебезпечності та відмітки, засвідченої підписом судового експерта-вибухотехніка, який проводив огляд цього об'єкта дослідження, забороняється.

У разі розміщення проб вибухових речовин усередині металевої шафи або металевого сейфа проби не повинні бути скупчені, відстань між ними не повинна бути менше ніж 30 мм.

Зберігання в зазначених металевих шафах або металевих сейфах будь-яких інших об'єктів дослідження, крім проб вибухових речовин, забороняється.

У разі якщо об'єкти під час дослідження не використані повністю і повертаються ініціатору або особі, за клопотанням якої призначена експертиза, судовий експерт повертає об'єкти дослідження з Довідкою про категорію вибухонебезпечності, складеною судовим експертом-вибухотехніком. Якщо об'єкти (проби вибухових речовин) під час дослідження використано повністю, довідки про категорію вибухонебезпечності, з якими проби надійшли на дослідження, залишаються в матеріалах відповідного експертного провадження підрозділу Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України.

Судові експерти лабораторій (відділів, секторів) дослідження матеріалів, речовин та виробів підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, які проводять дослідження проб вибухових речовин, повинні ознайомитись із вимогами цієї Інструкції в частині заходів безпеки під час поводження з вибуховими речовинами.

15. Об'єкти, які є безпечними частинами (фрагментами) вибухових пристроїв та боєприпасів, фрагментами, вилученими з місця вибуху, є частинами зруйнованих вибухом предметів, що знаходилися поруч з місцем вибуху, частинами автотранспорту, одягу тощо і не містять зарядів вибухових речовин, можуть зберігатися в кімнатах зберігання об'єктів дослідження тих лабораторій (відділів, секторів) підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, судовим експертам яких доручено виконання експертизи цих об'єктів.

У журналі обліку об'єктів дослідження (журнал оформлюється відповідно до вимог, визначених структурним підрозділом) зазначених лабораторій (відділів, секторів), обов'язково мають бути відмітки щодо посади, прізвища, ініціалів судового експерта-вибухотехніка, який проводив огляд цих об'єктів перед прийняттям їх на облік. Відмітка засвідчується підписом зазначеного судового експерта-вибухотехніка.

Приймати на облік і зберігання об'єкти, зазначені в абзаці першому цього пункту, без відмітки, засвідченої підписом судового експерта-вибухотехніка, який проводив огляд цих об'єктів, у відповідному журналі обліку об'єктів дослідження забороняється.

До всіх упакувань з об'єктами дослідження, які зазначено в абзаці першому цього пункту, мають бути оригінали Довідок про категорію вибухонебезпечності, або протокол огляду, який містить інформацію про безпечність цих об'єктів, або написи на упакуваннях про безпечність умісту (напис «Безпечно» та підпис, прізвище, ініціали, номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ).

Не вимагається наявність Довідки про категорію вибухонебезпечності, протоколу огляду, написах на упакуваннях про їх безпечний уміст (напис «Безпечно» та підпис, прізвище, ініціали, номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ) для вилучених на місці вибуху або на місці знешкодження (знищення) таких об'єктів:

проб ґрунту (у тому числі контрольних проб ґрунту);

змивів, вилучених із метою виявлення слідів вибухової речовини (у тому числі контрольних зразків);

змивів, вилучених із метою виявлення слідів біологічного походження;

слідів рук, вилучених на дактилоскопічну плівку;

частин одягу та взуття постраждалих від вибуху (або трупів), якщо їх було вилучено не на місці вибуху, а в закладі охорони здоров'я, де постраждалим надавалася медична допомога (або установі Міністерства охорони здоров'я України, де проводилася судово-медична експертиза трупа), а також осколки з тіла постраждалого або трупа.

Для цих об'єктів також не потрібно робити відмітку, засвідчену підписом судового експерта-вибухотехніка, який проводив огляд цих об'єктів, у відповідному журналі обліку об'єктів дослідження (журнал оформлюється відповідно до вимог, визначених структурним підрозділом).

Після оформлення висновку експерта об'єкти, які зазначені в абзаці першому цього пункту, повертаються ініціатору чи особі, за клопотанням якої призначено експертизу, з Довідкою про категорію вибухонебезпечності, складеною судовим експертом-вибухотехніком.

V. Організація проведення в межах вибухотехнічної експертизи експертних експериментів, експериментальних вибухів, експериментальних випробувань, відбір проб вибухової речовини, для яких потребується залучення спеціалістів-вибухотехніків НПУ

1. Ініціатор під час винесення ухвали про призначення вибухотехнічної експертизи в резолютивній частині може зазначити про залучення спеціалістів-вибухотехніків НПУ до проведення експертних експериментів, експериментальних вибухів, експериментальних випробувань з метою надання технічної допомоги та забезпечення вибухобезпеки учасників зазначених дій або відбору проб вибухової речовини. Копію цієї ухвали ініціатор або особа, за клопотанням якої призначена експертиза надає (надсилає) керівнику відповідного підрозділу вибухотехнічної служби Національної поліції України.

2. Якщо ініціатор під час призначення експертизи зазначив у резолютивній частині ухвали про залучення спеціалістів-вибухотехніків НПУ для надання технічної допомоги та забезпечення вибухобезпеки або відбору проб вибухової речовини під час проведення вибухотехнічної експертизи, а судовий експерт-вибухотехнік не вбачає потреби в проведенні експертних експериментів, експериментальних вибухів, експериментальних випробувань або відборі проб вибухової речовини, у дослідницькій частині висновку

експерта судовий експерт-вибухотехнік зазначає про відсутність потреби залучення спеціалістів-вибухотехніків НПУ.

3. Якщо в ухвалі про призначення вибухотехнічної експертизи ініціатором не зазначено про залучення спеціалістів-вибухотехніків НПУ до проведення експертних експериментів, експериментальних вибухів, експериментальних випробувань з метою надання технічної допомоги та забезпечення вибухобезпеки учасників зазначених дій або відбору проб вибухової речовини, а судовий експерт-вибухотехнік убачає таку потребу, судовий експерт-вибухотехнік надає (надсилає) ініціатору або особі, за клопотанням якої призначена експертиза клопотання експерта про потребу такого залучення. Розглянувши клопотання експерта, ініціатор або особа, за клопотанням якої призначена експертиза ухвалою (або постановою) залучає спеціалістів-вибухотехніків НПУ до проведення експертних експериментів, експериментальних вибухів, випробувань з метою надання технічної допомоги та забезпечення вибухобезпеки учасників зазначених дій або відбору проб вибухової речовини. Копія ухвали (або постанови) надається (надсилається) судовому експерту-вибухотехніку, який здійснює експертне провадження.

4. Забезпечення вибухобезпеки присутніх під час проведення експертних експериментів, експериментальних вибухів і експериментальних випробувань, забезпечення потрібним обладнанням та штатними вибуховими матеріалами для спеціальних вибухотехнічних робіт і проведення експертних експериментів, експериментальних вибухів, експериментальних випробувань, а також їх перевезення і доставлення судових експертів-вибухотехніків до місця проведення зазначених заходів здійснюються спеціалістами-вибухотехніками НПУ.

5. Планування конкретних умов проведення експертних експериментів, експериментальних вибухів та випробувань здійснюється судовими експертами-вибухотехніками. У підготовчій частині експертного експерименту (відтворення відповідних умов навколишньої обстановки тощо) можуть брати участь як судові експерти-вибухотехніки, так і спеціалісти-вибухотехніки НПУ (з метою узгодження технічної реалізації умов проведення). Особиста присутність під час проведення експертних експериментів, експериментальних вибухів та випробувань судового експерта-вибухотехніка, який виконує експертизу стосовно об'єктів, щодо яких проводиться експертний експеримент, експериментальний вибух або експериментальне випробування, є обов'язковою. Зазначені дії є частиною дослідження в межах проведення судової експертизи. Безпосереднє особисте сприйняття результатів проведення експертних експериментів, експериментальних вибухів та випробувань судовим експертом є вимогою законодавства.

6. Усі роботи з безпосередньої підготовки вибухових матеріалів до вибуху спеціалісти-вибухотехніки НПУ проводять згідно з вимогами, які визначають судові експерти-вибухотехніки.

Фотозйомку та відеозапис перед вибухом, а також у процесі вибуху (за потреби) здійснює судовий експерт-вибухотехнік, який проводить експертизу за цими об'єктами, за умови забезпечення вибухобезпеки спеціалістами-вибухотехніками НПУ.

За потреби фотозйомку або відеозапис установленого та підготовленого до вибуху вибухового пристрою проводять спеціалісти-вибухотехніки НПУ.

7. Фотозйомка та відеозапис після вибуху, вилучення залишків вибухового пристрою, змивів, проб ґрунту покладаються на судових експертів-вибухотехніків і здійснюються лише після перевірки місця вибуху на наявність вибухонебезпечних фрагментів спеціалістами-вибухотехніками НПУ.

8. У разі якщо об'єкти дослідження під час проведення експертних експериментів, експериментальних вибухів та експериментальних випробувань було знищено, спеціалісти-вибухотехніки НПУ складають Акт знищення. До складу комісії залучаються судові експерти-вибухотехніки. В Акті знищення обов'язково зазначається, що залишки вибухових матеріалів після знищення (руйнування) не становлять небезпеки.

Після закінчення проведення експертних експериментів, експериментальних вибухів та експериментальних випробувань усі матеріали отримує судовий експерт-вибухотехнік, який здійснює експертне провадження.

9. У разі якщо для відбору проби вибухової речовини потрібно провести демонтаж корпусу вибухового пристрою або боєприпасу, судовий експерт-вибухотехнік із клопотанням звертається до ініціатора (або до особи, за клопотанням якої призначена експертиза). При цьому судовий експерт-вибухотехнік зазначає про потребу залучення до відбору проби вибухової речовини спеціалістів-вибухотехніків НПУ. У разі якщо спеціалісти-вибухотехніки НПУ визнають відбір проби вибухової речовини в конкретному випадку вкрай небезпечною операцією, здійснюються дії, зазначені в пунктах 5-9 цього розділу (проводиться підрив вибухонебезпечного об'єкта дослідження за алгоритмом, описаним для експертних експериментів, експериментальних вибухів та експериментальних випробувань). У цьому разі встановлення виду вибухової речовини здійснюється шляхом дослідження її слідів на залишках об'єкта дослідження.

10. У випадках, коли об'єктивні обставини не дозволяють для проведення експертних експериментів, експериментальних вибухів та експериментальних випробувань залучити спеціалістів-вибухотехніків НПУ із цього самого територіального підрозділу, допускається залучення до проведення зазначених дій спеціалістів-вибухотехніків НПУ з інших територіальних підрозділів.

VI. Визначення категорій вибухових матеріалів за ступенем вибухонебезпечності

1. Усі вибухові матеріали поділяються на категорії відповідно до ступеня вибухонебезпечності та їх фактичного якісного стану.

2. Класифікація вибухових матеріалів за групами сумісності проводиться відповідно до [Правил безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення](#), затверджених наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 12 червня 2013 року № 355, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 05 липня 2013 року за № 1127/23659.

3. Визначення категорії вибухонебезпечності промислових і саморобних вибухових матеріалів та їх компонентів у кримінальному провадженні визначається відповідно до Розподілу вибухонебезпечності.

VII. Перевезення вибухових матеріалів

1. Перевезення вибухових матеріалів до підривних майданчиків здійснюють працівники вибухотехнічних підрозділів Національної поліції України за допомогою пересувних вибухотехнічних комплексів у переносних та пересувних вибухозахисних контейнерах і спеціальних скриньках.

2. Перевезення вилучених вибухових матеріалів до місць їх тимчасового зберігання в органах (підрозділах) поліції або для проведення дослідження (експертизи) до підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України чи інших науково-дослідних установ незалежно від їх підпорядкування, а також після отримання висновку експерта можуть здійснювати як працівники вибухотехнічних підрозділів Національної поліції України, так і працівники поліції за дорученням слідчого, у провадженні якого перебувають відповідні матеріали, з урахуванням заходів безпеки, викладених у Довідці про категорію вибухонебезпечності, або протоколі огляду, або написах на впакуваннях про їх безпечний вміст (напис «Безпечно» та підпис, прізвище, ініціали, номер спеціального жетона спеціаліста-вибухотехніка НПУ).

3. Для перевезення вибухові речовини розміщують окремо від засобів підриву і засобів ініціювання.

4. Під час виконання вантажно-розвантажувальних робіт з вибуховими матеріалами забороняється курити, використовувати відкритий вогонь поблизу, усередині транспортного засобу та поряд зі спеціальними скриньками і контейнерами.

5. Вибухові пристрої та їх компоненти, що мають циліндричну чи еліпсоїдну форму, мають надійно фіксуватися, щоб запобігти будь-якому їх самостійному переміщенню.

6. Забороняється кидати та піддавати ударам спеціальні скриньки і переносні вибухозахисні контейнери, що містять вибухові матеріали.

7. Під час перевезення вибухових матеріалів у пересувному вибухотехнічному комплексі забороняється перевезення сторонніх осіб, крім спеціалістів-вибухотехніків НПУ.

Дозволяється, як виняток, перевезення в пересувному вибухотехнічному комплексі судового експерта-вибухотехніка (судових експертів-вибухотехніків) у разі транспортування вибухонебезпечних об'єктів, які він (вони) досліджує(ють) у процесі проведення експертизи, на місце проведення експертних експериментів, експериментальних вибухів, експериментальних випробувань.

8. Під час перевезення вибухових матеріалів транспортні засоби, спеціальні скриньки та контейнери мають перебувати під постійним наглядом особи, яка визначена відповідальною на час їх перевезення керівником вибухотехнічної групи.

9. З метою безпечного перевезення надзвичайно небезпечних вибухових матеріалів спеціалісти-вибухотехніка НПУ можуть рекомендувати додаткове супроводження нарядами патрульної поліції на транспортних засобах з увімкненими проблісковими маячками до підривного майданчика (у тому числі тимчасового підривного майданчика).

10. Організація забезпечення супроводження патрульною поліцією під час перевезення вибухових матеріалів покладається на керівника підрозділу поліції, на території якого виявлено вибухові матеріали.

11. Маршрут руху під час перевезення вибухових матеріалів надзвичайно небезпечної категорії потрібно обирати з максимально можливим віддаленням від місць масових скупчень людей, житлових районів зі щільною забудовою та розміщення екологічно небезпечних споруд.

12. Під час перевезення вибухових матеріалів (окрім штатних) швидкість руху пересувного вибухотехнічного комплексу не повинна перевищувати 60 км/год на дорогах із твердим покриттям, 40 км/год - на ґрунтових дорогах, 20 км/год - на дорогах з нерівним покриттям (ямами, камінням тощо).

VIII. Вимоги до облаштування та експлуатації стаціонарних вибухотехнічних лабораторій

1. Стаціонарні вибухотехнічні лабораторії (далі - лабораторії) облаштовуються в приміщеннях підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України.

2. Стаціонарні вибухотехнічні лабораторії складаються з таких приміщень:

- 1) робочі кабінети судових експертів-вибухотехніків;
- 2) кімнати зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження;
- 3) кімнати для фізичних і технічних досліджень вибухових матеріалів і їх залишків, реконструкції вибухових пристроїв та підготовки до експертних експериментів і практичних випробувань;
- 4) кімнати з інформаційно-довідковою колекцією макетів вибухових пристроїв;
- 5) кімнати для зберігання та обслуговування експертного вибухотехнічного обладнання та приладів, засобів індивідуального і колективного захисту тощо;
- 6) кімнати особистої гігієни.

3. Допускається суміщення приміщень (крім кімнати зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження та кімнати особистої гігієни) за умови почергового проведення в них окремих дій.

4. Проведення вибухотехнічних експертиз є роботами підвищеної небезпеки. Лабораторні приміщення мають розміщуватися та функціонувати з максимальною автономністю.

Вхід до приміщень лабораторії сторонніх осіб, у тому числі працівників інших підрозділів, має бути суворо обмежений і регламентований рішенням керівника експертного підрозділу Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України.

5. З метою розвантаження дії повітряної ударної хвилі від непередбаченого вибуху вхідні двері приміщень лабораторії мають відчинятися назовні.

6. Приміщення для фізичних і технічних досліджень облаштовуються примусовою вентиляцією.

7. Температура повітря в приміщеннях лабораторії має підтримуватися в межах від +18 до +25 °С. Відносна вологість повітря має становити не більше ніж 65 %. Якщо влітку неможливо забезпечити в лабораторному приміщенні зазначену температуру, таке приміщення обладнується кондиціонером.

8. Усі приміщення лабораторії обладнуються спиртовими термометрами, приладами визначення відносної вологості повітря.

9. Матеріали, що застосовуються для оздоблювання приміщень лабораторії, не повинні бути горючими, а також не мають накопичувати статичної електрики.

10. Для запобігання потраплянню іскор на об'єкти дослідження в разі перегорання освітлювальних ламп або в разі руйнування їх колб освітлювальні прилади в приміщеннях, де проводяться фізичні й технічні дослідження, а також роботи з реконструкції, мають бути захищені плафонами та захисною арматурою.

11. Приміщення для фізичних і технічних досліджень обладнуються рукомийником, шафами для зберігання додаткового обладнання, медичними аптечками для надання домедичної допомоги, двома сейфами: один - для тимчасового зберігання засобів підризу, другий - для інших вибухових матеріалів. Для зменшення ризику виникнення непередбачуваних ситуацій у кожному такому приміщенні має знаходитися переносний вибухозахисний контейнер, який здатний витримати вибух потужністю до 0,2 кг у тротиловому еквіваленті.

12. У кожному приміщенні лабораторії мають розміщуватися засоби пожежогасіння.

13. Обладнання робочих місць у приміщеннях лабораторного комплексу має відповідати таким вимогам:

1) робочі місця в приміщеннях лабораторного комплексу обладнуються металевими або дерев'яними столами, які мають бути покриті діелектричним покриттям з бортиками по периметру для запобігання випадковому падінню або скочуванню об'єктів на підлогу;

2) металеві столи мають бути надійно заземлені. Опір заземлення не повинен перевищувати 4 Ом.

Усі металеві столи, прилади мають з'єднуватися з внутрішньою магістраллю заземлення окремими електричними проводами.

Утворювати заземлення за рахунок водопроводу та системи опалення забороняється;

3) допускається обладнання столів додатковим освітленням, яке має забезпечувати достатню видимість досліджуваних об'єктів. Лампи, що застосовуються для штучного освітлювання, мають бути закритого типу й оснащені захисною освітлюваною арматурою;

4) інструмент, що безпосередньо контактує під час роботи з вибуховими матеріалами, має бути виготовлено з іскробезпечного матеріалу;

5) прилади та інструменти, які використовуються на робочому місці, мають розміщуватися в обмеженій кількості, урахувавши конкретні умови для здійснення типових операцій із проведення досліджень та зручності евакуації осіб у разі виникнення аварійних ситуацій;

6) усі технологічні процеси в приміщеннях, де проводяться фізичні і технічні дослідження, роботи з реконструкції вибухових пристроїв, а також робота лабораторного устаткування, мають відповідати вимогам захисту від статичної електрики;

7) для уникнення забруднення попередніми слідами вибухових речовин до лабораторій не дозволяється заносити будь-які об'єкти дослідження без попереднього очищення столів, інструменту та обладнання.

Після завершення робіт з вибуховими матеріалами всі поверхні, які контактували з ними, потрібно промити ацетоном і водою та протерти марлевою серветкою, змоченою спиртом.

ІХ. Вимоги до облаштування та експлуатації стаціонарних вибухотехнічних комплексів

1. Вибухотехнічні підрозділи Національної поліції України дислокуються в спеціально обладнаних для цього стаціонарних вибухотехнічних комплексах (далі - комплекси).

2. Комплекси складаються з таких приміщень:

1) робочі кабінети спеціалістів-вибухотехніків;

2) кімнати для роботи з вибуховими матеріалами, які надано для планового знищення, їх огляду, демонтажу, рентгенографування, визначення категорії вибухонебезпечності й фотозйомки тощо;

3) кімнати для зберігання вибухових матеріалів;

4) кімнати для зберігання макетів вибухових матеріалів та їх залишків;

5) кімнати для обслуговування та зберігання спеціального вибухотехнічного обладнання, засобів індивідуального і колективного захисту тощо;

6) кімнати особистої гігієни;

7) кімнати відпочинку та приймання їжі;

8) кімнати для обробки інформації з обмеженим доступом.

3. Вхід до приміщень комплексу сторонніх осіб, у тому числі працівників інших підрозділів, має бути суворо обмежено і регламентовано рішенням керівника вибухотехнічного підрозділу.

4. З метою розвантаження дії повітряної ударної хвилі від непередбаченого вибуху вхідні двері приміщень комплексу мають відчинятися в напрямку виходу з приміщення (будівлі).

5. Матеріали, що застосовуються для оздоблювання приміщень комплексів, не повинні сприяти накопиченню статичної електрики.

6. Для запобігання потраплянню іскор на вибухові матеріали електричні світильники в приміщеннях для отримання та зберігання вибухових матеріалів мають бути закриті захисними плафонами з негорючого матеріалу.

7. Комплекси мають бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння та медичними аптечками (для можливості надання домедичної допомоги).

8. Приміщення для роботи з вибуховими матеріалами мають забезпечуватися телефонним зв'язком.

X. Вимоги до обладнання робочих місць у приміщеннях стаціонарного вибухотехнічного комплексу

1. Робочі місця для роботи з вибуховими матеріалами в приміщеннях комплексу обладнуються столами, які мають бути покриті діелектричним покриттям, з бортиками по периметру для запобігання випадковому падінню або скочуванню вибухових матеріалів на підлогу.

2. Для запобігання небезпечному впливу на електродетонатори зарядів статичної електрики металеві столи для роботи з вибуховими матеріалами мають бути заземлені.

3. За потреби допускається оснащення робочих місць для роботи з вибуховими матеріалами додатковим освітленням.

4. Інструмент, що безпосередньо контактує під час роботи з вибуховими матеріалами, має бути виготовлено з немагнітного та іскробезпечного матеріалу.

XI. Вимоги до спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту, які використовуються під час проведення спеціальних вибухотехнічних робіт і судової вибухотехнічної експертизи

1. До спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту для проведення спеціальних вибухотехнічних робіт та судової вибухотехнічної експертизи висуваються вимоги, що встановлені [Мінімальними вимогами безпеки і охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці](#), затвердженими наказом Міністерства соціальної політики України від 29 листопада 2018 року № 1804, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 27 грудня 2018 року за № 1494/32946.

2. Комплектування вибухотехнічних підрозділів Національної поліції України та підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту здійснюється згідно з відповідними нормами належності.

XII. Підривні майданчики

1. Підривні майданчики використовуються для проведення підривних та спеціальних вибухотехнічних робіт.

2. Підривні майданчики поділяються на тимчасові та стаціонарні.

3. Тимчасові підривні майданчики облаштовуються в екстрених випадках на місці або поблизу місця виявлення вибухових матеріалів надзвичайно небезпечної категорії в разі неможливості їх перевезення або переміщення. Під час визначення місця тимчасового підривного майданчика застосовуються вимоги до забезпечення внутрішньої та зовнішньої небезпечних зон. Перед проведенням вибуху всі оточуючі попереджуються про небезпеку за допомогою гучномовця.

4. Підривні майданчики, що розміщені на безпечній відстані від населених пунктів, використовуються як стаціонарні.

5. Під час використання стаціонарних підривних майданчиків слід урахувати такі фактори:

1) підривний майданчик має розташовуватися на відстані не ближче ніж 1,5 км від житлових або адміністративних споруд та не ближче ніж 1 км від проїзних шляхів, ліній електропостачання і підземних магістралей та інших важливих комунікацій;

2) ґрунт підривних майданчиків не повинен бути кам'янистим;

3) за можливості підривний майданчик обладнується укриттям для спеціалістів-вибухотехніків;

4) за периметром постійних майданчиків у радіусі 500-700 м встановлюються постійні попереджувальні знаки про вибухонебезпеку.

6. Допускається використовувати як підривні майданчики недіючі кар'єри, глибокі яри та вирви за умови дотримання вимог підпункту 2 пункту 5 цього розділу.

7. Якщо на території адміністративно-територіальної одиниці розташовані підривні майданчики піротехнічних підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій або полігони для стрільб, дозволяється їх використання для проведення спеціальних вибухотехнічних робіт за погодженням з відповідними службами та підрозділами.

8. Для зменшення ризику для життя людей чи виникнення небезпечних наслідків вибуху спеціалісти-вибухотехніки НПУ повинні використовувати спеціальне обладнання, засоби захисту від дії уражаючих факторів вибуху, пристосовувати для цих цілей штучні чи природні перепони.

ХІІІ. Залучення спеціалістів-вибухотехніків НПУ до огляду місць масового перебування людей

1. Участь вибухотехнічних підрозділів Національної поліції України в проведенні огляду місця масового перебування людей здійснюється відповідно до [Закону України](#) «Про Національну поліцію».

2. Рішення щодо участі спеціалістів-вибухотехніків НПУ в проведенні огляду місця масового перебування людей приймаються:

на державному рівні - Головою Національної поліції України, особою яка виконує його обов'язки, заступником Голови Національної поліції України;

на регіональному рівні - Головою Національної поліції України, особою яка виконує його обов'язки, заступником Голови Національної поліції України, начальником відповідного територіального органу поліції, особою, яка виконує його обов'язки, заступником начальника територіального органу поліції, який координує та контролює діяльність вибухотехнічного підрозділу.

3. За результатами огляду місця масового перебування людей спеціалісти-вибухотехніки НПУ складають відповідний Акт перевірки об'єкта.

ХІV. Дії спеціалістів-вибухотехніків НПУ, судових експертів-вибухотехніків та інших судових експертів під час виникнення аварійних або інших надзвичайних ситуацій

1. Типовими аварійними чи іншими надзвичайними ситуаціями, які можуть виникнути, є:

1) неконтрольований вибух;

2) пожежа.

2. У разі виникнення неконтрольованого вибуху потрібно:

1) припинити роботи;

2) надати домедичну допомогу потерпілим;

3) провести евакуацію людей з будівлі та обмежити доступ до місця вибуху;

4) викликати аварійно-рятувальні служби;

5) ужити заходів щодо знеструмлення будівлі та припинення газопостачання;

6) винести наявні вибухові матеріали з приміщення, де стався вибух;

7) повідомити керівника підрозділу й надалі діяти за його вказівками;

8) у встановленому законодавством порядку здійснити огляд місця вибуху на наявність вибухонебезпечних предметів.

3. У разі виникнення пожежі потрібно:

1) припинити роботи;

2) викликати пожежно-рятувальні підрозділи;

3) ужити заходів щодо знеструмлення будівлі та припинення газопостачання;

4) провести евакуацію людей з будівлі;

5) винести з будівлі наявні вибухові матеріали;

6) викликати швидку медичну допомогу та забезпечити надання домедичної допомоги, якщо є постраждалі;

7) сповістити керівника підрозділу;

8) за можливості вжити заходів щодо локалізації та припинення розвитку пожежі первинними засобами пожежогасіння;

9) сповістити працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій (після їх прибуття) про наявні в зоні пожежі чи поблизу неї типи й кількість вибухових матеріалів та місця їх розміщення у разі, якщо евакуювати вибухові матеріали з місця пожежі не вдалося.

Начальник Управління взаємодії з Національною поліцією Міністерства внутрішніх справ України	О. Соколовський
---	------------------------

	Додаток 1 до Інструкції про поведження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України (пункт 6 розділу II)
--	--

АКТ

перевірки об'єкта на наявність вибухових матеріалів

	Додаток 2 до Інструкції про поведження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції
--	---

	України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України (пункт 11 розділу II)
--	--

РОЗПОДІЛ

вибухонебезпечності вибухових матеріалів за категоріями відповідно до їх якісного стану та дії щодо поводження з ними

№ з/п	Найменування вибухових пристроїв, вибухових речовин та їх якісний стан	Дії спеціалістів-вибухотехніків Національної поліції України	Дії судових експертів-вибухотехніків Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України
1	2	3	4
Перша категорія (надзвичайно небезпечні)			
1	Боєприпаси ствольної артилерії, реактивні снаряди, мінометні міни, гранатометні постріли, які пройшли канал ствола або із зведеними в бойове положення підривачами	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
2	Боєприпаси з підривачами або засобами ініціювання із слідами корозії, механічними пошкодженнями	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
3	Одноразові реактивні протитанкові гранати та вогнемети з пострілами, які знаходяться у зведеному бойовому положенні	За відсутності пошкоджень - дистанційний відстріл чи знищення	Дослідження залишків зруйнованого об'єкта та пускового приладу
		За наявності пошкоджень - знищення	
4	Інженерні протипіхотні міни зі зведеними в бойове положення підривачами (запалами) чи засобами ініціювання	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
5	Боєприпаси з елементами-пастками, елементами невилучення, елементами самоліквідації	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
6	Боєприпаси зі зведеними електромагнітними, вібраційними, нахильними, акустичними, оптичними датчиками цілі, електрохімічними та іншими уповільнювачами	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
7	Підривачі промислового виготовлення без запобіжників, які зведені в бойове положення	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
8	Підривачі промислового виготовлення зі слідами корозії, механічних ушкоджень, кіптяви	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
9	Заряди вибухової речовини промислового виготовлення зі встановленими в них підривачами або засобами ініціювання із запобіжниками	Розрядження	Дослідження складових частин
		У разі неможливості розрядження - знищення	Дослідження залишків після вибуху
10	Заряди ініціюючих вибухових речовин саморобного виготовлення	Відбір зразків та знищення	Дослідження зразків та залишків після вибуху
11	Ініціююча вибухова речовина промислового виготовлення	Відбір зразків та знищення	Дослідження зразків та залишків після вибуху
12	Саморобна вибухова речовина (хімічно синтезована або суміш компонентів)	Відбір зразків та знищення (крім гексаметилен-трипероксидіаміну, триперекису ацетону)	Дослідження зразків та залишків після вибуху
13	Вибухова речовина промислового виготовлення, яка за зовнішніми ознаками змінила свою структуру, колір	Відбір зразків та знищення	Дослідження зразків та залишків після вибуху
14	Імітаційні засоби, на яких є сліди корозії, механічних ушкоджень, кіптяви	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
15	Саморобні вибухові пристрої без пасток, які	Розрядження, відділення	Дослідження складових

	містять засоби ініціювання, або підривачі та заряди вибухових речовин промислового виготовлення	засобів ініціювання, підривачів	частин
		У разі неможливості чи сумніву - знищення	Дослідження залишків об'єкта
16	Саморобні вибухові пристрої, які конструктивно з'єднані з механічними чи хімічними уповільнювачами вибуху	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
17	Саморобні вибухові пристрої, які містять елементи невилучення, заряди саморобних вибухових речовин	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
18	Промислові вибухозапалювальні пристрої, які конструктивно з'єднані із засобами ініціювання або засобами підпалювання	Розрядження, відділення засобів ініціювання, підривачів	Дослідження складових частин
		У разі неможливості чи сумніву - знищення	Дослідження залишків об'єкта
19	Ручні гранати в зібраному вигляді без запобіжників або зі значною на них корозією, або з ознаками впливу дії вогню, високих температур	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
20	Засоби ініціювання промислового виготовлення з корозією, механічними ушкодженнями або такі, що викликають сумніви	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
21	Саморобні засоби ініціювання за типом детонаторів, електродетонаторів	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
22	Промислові вироби, що містять вибухову речовину промислового виготовлення, але зі слідами значної корозії, механічних ушкоджень, кіптяви, які не містять підривачів або засобів ініціювання	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
23	Вибухові пристрої невідомої конструкції або такі, що викликають сумніви	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
Друга категорія (небезпечні)			
24	Боєприпаси, з'єднані з підривачами чи засобами ініціювання	Розрядження, відділення підривачів, засобів ініціювання	Дослідження складових частин
		У разі сумніву - знищення	Дослідження залишків об'єкта
25	Боєприпаси ствольної артилерії, реактивні снаряди, мінометні міни, гранатометні постріли, які не пройшли каналу ствола та містять підривачі, що не зведені в бойове положення	За відсутності пошкоджень - вилучення	Дослідження складових частин
		У разі неможливості чи сумніву - знищення	Дослідження залишків об'єкта
26	Одноразові реактивні протитанкові гранати та вогнемети з пострілами, які знаходяться в незведеному стані	За відсутності пошкоджень - вилучення	Дослідження об'єкта
		За наявності пошкоджень або сумніву - знищення	Дослідження залишків об'єкта
27	Підривачі промислового виготовлення, які не зведені в бойове положення	За відсутності пошкоджень - вилучення	Дослідження об'єкта
		За наявності пошкоджень або сумніву - знищення	Дослідження залишків об'єкта
28	Засоби ініціювання: капсуль-детонатори, електродетонатори, детонуючі шнури промислового виготовлення	За відсутності пошкоджень - вилучення	Дослідження об'єкта
29	Інженерні боєприпаси з підривачами (запалами), які не зведені в бойове положення	Розрядження, відділення підривачів	Дослідження складових частин
		У разі неможливості чи сумніву - знищення	Дослідження залишків об'єкта
30	Заряди бризантних вибухових речовин промислового виготовлення підвищеної потужності без очевидних змін кольору	Відбір зразків	Дослідження зразків речовин, за потреби - дослідження об'єкта

31	Піротехнічні засоби зі слідами корозії, механічних ушкоджень, кіптяви	Знищення	Дослідження залишків об'єкта
32	Саморобні піротехнічні суміші	Відбір зразків	Дослідження зразків речовини
		У разі сумніву - знищення	Дослідження залишків
33	Саморобні вибухозапалювальні пристрої без засобів ініціювання чи підпалювання	За відсутності пошкоджень - вилучення	Дослідження об'єкта
		У разі сумніву - знищення	Дослідження залишків об'єкта
Третя категорія (обмежено небезпечні)			
34	Промислово виготовлені вироби, що містять заряди бризантних вибухових речовин нормальної чи зниженої потужності, металну вибухову речовину, піротехнічні суміші, за відсутності засобів ініціювання, підривачів	За відсутності пошкоджень - вилучення	Дослідження об'єкта
35	Промислово виготовлені заряди бризантної вибухової речовини нормальної чи зниженої потужності, металні вибухові речовини (порохи), піротехнічні суміші, без змін кольору за відсутності засобів ініціювання, підривачів	Відбір зразків	Дослідження зразків речовини, за потреби - дослідження об'єкта

Додаток 3
до Інструкції про поведження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України
(пункт 14 розділу II)

АКТ

знищення (знешкодження) вибухових матеріалів або таких, що їх нагадують

	Додаток 4 до Інструкції про поведження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України (пункт 14 розділу II)
--	---

ДОВІДКА

про категорію вибухонебезпечності виявлених вибухових матеріалів

	Додаток 5 до Інструкції про поведження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України (пункт 3 розділу IV)
--	--

ЖУРНАЛ

обліку об'єктів дослідження, які знаходяться на зберіганні в кімнаті зберігання вибухонебезпечних об'єктів дослідження